

Richtlijnen voor de MER/plus

Locatiekeuze grootschalige
oppervlaktewaterwinning.

RICHTLIJNEN voor de MER/plus voor

LOCATIEKEUZE GROOTSCHALIGE OPPERVLAKTEWATERWINNING.

ex artikel 7.15, lid 1 van de Wet milieubeheer voor het opstellen van een milieu-effectrapport (MER) voor de locatiekeuze van oppervlaktewaterwinningsprojecten in Overijssel.

Initiatiefnemer: Waterleiding Maatschappij Overijssel N.V.
Postbus 10005
8000 GA Zwolle

Bevoegd gezag: Gedeputeerde staten van Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

INHOUDSOPGAVE:

Samenvatting.	1
1 Inleiding.	2
1.1 Algemeen.	2
1.2 De procedure.	2
2 Achtergronden.	4
2.1 Provinciaal beleid	4
2.2 Het proces om tot locaties te komen.	4
2.2.1 Stap 1: Haalbaarheidsonderzoeken (afgerond).	4
2.2.2 Stap 2: Integraalplan Drinkwatervoorziening Overijssel (afgerond).	5
2.2.3 Stap 3: Nadere bepaling technische haalbaarheid (afgerond).	6
2.2.4 Stap 4: Opstellen MER/plus.	6
2.2.5 Stap 5: Reservering locaties	6
2.2.6 Stap 6: Opstellen inrichtings-MER voor de twee gekozen locaties op basis van de Wet milieubeheer	7
3 Probleemstelling, doel en besluitvorming	8
3.1 Probleemstelling.	8
3.2 Doel.	8
3.3 Besluitvorming.	9
4 Voorgenomen activiteiten en alternatieven	11
4.1 Algemeen.	11
4.2 Locaties.	11
4.3 Alternatieven	11
4.3.1 Varianten en alternatieven.	11
4.3.2 Meest milieuvriendelijke alternatief.	13
4.3.3 Compensatie.	13
4.3.4 Geen nul-alternatief / referentie-alternatief.	13
5 Bestaande toestand en autonome ontwikkeling.	14
6 Gevolgen van de voorgenomen activiteit	15
6.1 Beschrijving van de effecten	15
7 Vergelijking van de alternatieven	18
8 Leemten in kennis en informatie	19
9 Evaluatieprogramma.	20
10 Samenvatting en presentatie MER/plus.	21
Bijlage 1 Verzoek GS aan Minister VROM tot medewerking aan vrijwillige MER	
Bijlage 2 Instemming Minister VROM met vrijwillige MER	
Bijlage 3 Openbare kennisgeving van de Startnotitie	
Bijlage 4 Lijst van inspraakreacties en adviezen	
Bijlage 5 Reactienota	

Samenvatting.

De belangrijkste aspecten waarover het MER/plus informatie moet geven zijn:

- * een onderbouwing van de uitgangspunten voor het voornemen, met name de selectie van de zes potentiële winningslocaties met speciaal aandacht voor het afvallen van het stroomgebied van de Overijsselse Vecht als potentiële winningsbron;
- * de bestaande samenstelling en kwaliteit van terrestrische en aquatische ecosystemen (voor zover deze door het voornemen beïnvloed kunnen worden) en de gevoeligheid van deze ecosystemen voor veranderingen in waterkwaliteit en waterkwantiteit;
- * het huidige (landbouwkundige) gebruik van de locaties;
- * de effecten van het voornemen op:
 - kwaliteits- en gezondheidsaspecten;
 - milieu;
 - landbouw;
 - landschap;
 - economie;
 - bedrijfsvoeringsaspecten;
 - ruimtegebruik;
 - rivierkundige aspecten;
 - geomorfologie;
 - verlies en winst aan natuur;
 - landschappelijke inpassing (bijvoorbeeld infiltratiegeulen, bekkens, puttenveld).

Het MER/plus moet voldoende informatie bevatten om verantwoord twee locaties uit de zes locaties te kunnen kiezen.

1 Inleiding.

1.1 Algemeen.

De Waterleiding Maatschappij Overijssel (WMO) heeft het voornemen om twee locaties in Overijssel te selecteren voor grootschalige oppervlaktewater winning ten behoeve van de drinkwatervoorziening, met een gezamenlijke capaciteit van beduidend méér dan 30 miljoen m³/jaar. Hiertoe vindt een maatschappelijke afweging plaats van 6 mogelijke locaties via de procedure van een vrijwillige milieu-effectrapportage (mer).

De geselecteerde locaties dienen te worden opgenomen in het lange-termijnbeleid van de provincie. Het Milieu Effect Rapport wordt opgesteld ten behoeve van (partiële) aanpassingen van het Waterhuishoudingsplan, het Streekplan en het Milieubeleidsplan. Als bevoegd gezag voor de m.e.r. treedt de provincie Overijssel op.

De voorliggende Richtlijnen zijn bedoeld om de sturing te geven aan de inhoud van het Milieu Effect Rapport (MER).

In een later stadium zullen voor de vergunningverlening voor de geselecteerde locaties inrichtings-m.e.r.'s opgesteld worden.

Op basis van de tervisielegging van de Startnotitie zijn 94 reacties en adviezen ten behoeve van het opstellen van de Richtlijnen binnengekomen. Een overzicht van de reacties is gegeven in bijlage 4. Bij de opstelling van deze Richtlijnen is met deze reacties en adviezen zoveel mogelijk rekening gehouden. In bijlage 5 is aangegeven op welke wijze de reacties zijn verwerkt.

De Commissie voor de milieu-effectrapportage (Commissie mer) heeft op mede op basis van genoemde reacties en adviezen een advies aan Gedeputeerde Staten opgesteld ten behoeve van deze Richtlijnen. Dit advies van de Commissie mer is verwerkt in deze Richtlijnen.

De Commissie mer heeft zich in haar advies beperkt tot de haar wettelijk opgedragen taken, namelijk een beoordeling van de aan het milieubelang gerelateerde hoofdcriteria kwaliteits- en volksgezondheidsaspecten, milieu, natuur, landschap en ruimtegebruik. In het advies van de C-mer worden geen uitspraken gedaan over landbouw, economie, bedrijfsvoeringsaspecten, ruimtegebruik, bestuurlijk-juridische, organisatorische en maatschappelijke aspecten.

1.2 De procedure.

De procedure voor de milieu-effectrapportage voor de locatiekeuze van grootschalige drinkwaterwinningen uit oppervlaktewater wordt op basis van vrijwilligheid doorlopen. Gedeputeerde Staten van Overijssel hebben bij brief van 7 juli 1995, nr MWA 95/1529, mede namens de Waterleiding Maatschappij Overijssel nv, de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer verzocht om in te stemmen met het uitvoeren van een milieu-effectrapportage op basis van vrijwilligheid voor de locatie-keuze voor grootschalige drinkwaterwinningen en daarmee met het inschakelen van de Commissie voor de Milieu-effectrapportages (zie bijlage 1).

Bij brief van 17 juli 1995, nr DGM/B/MER/1475002 heeft de minister hiermee ingestemd (zie bijlage 2).

De Waterleiding Maatschappij Overijssel nv is initiatiefnemer, terwijl de provincie Overijssel als bevoegd gezag optreedt. Provinciale Staten hebben Gedeputeerde staten gemandateerd om de Richtlijnen vast te stellen.

Over de Richtlijnen voor de op te stellen MER/plus is advies gevraagd aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage bij brief van 9 januari 1996, nr MWA 96/14.

Het door de commissie opgestelde "Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Locatiekeuze grootschalige oppervlaktewaterwinning Overijssel" is op 26 maart 1996 (nr U182-96\Vh\mw\749-41) ontvangen.

In de Staatscourant, het Deventer Dagblad (incl. Sallands Dagblad), de Zwolse Courant (gehele oplage) en de Meppeler Courant (gehele oplage) van 18 januari 1996 heeft het college van Gedeputeerde staten van Overijssel bekendheid gegeven aan de mogelijkheid van inspraak met het oog op de op te stellen

richtlijnen. De Startnotitie is verder breed verspreid onder belangenorganisaties, overheidsinstellingen, buurprovincies, andere waterleidingbedrijven en (wettelijke) adviseurs.

Er zijn 94 inspraakreacties in gediend. Deze reacties zijn bij het opstellen van de richtlijnen betrokken. - De ontvangen reacties en adviezen zijn in de vorm van bijlagen toegevoegd. Opgemerkt wordt dat de bijlagen als zodanig geen onderdeel uitmaken van de richtlijnen.

2 Achtergronden.

2.1 Provinciaal beleid

In het Waterhuishoudingsplan Overijssel¹ is geconstateerd dat de verdroging zodanige vormen heeft aangenomen dat het grondwater "op" is. Dit betekent dat, geheel in overeenstemming met het rijksbeleid, voor het opvangen van de groei van de drinkwaterbehoefte en het terugbrengen van de bestaande (grondwater-)winningen tot de "duurzame capaciteit" gebruik gemaakt moet worden van oppervlaktewater.

Voorts is in het streekplan West-Overijssel aangegeven dat voor locaties van nieuwe winningen de voorkeur wordt gegeven aan locaties waarbij, naast de drinkwaterfunctie, ook andere functies kunnen worden gediend.

In het Grondwaterbeheersplan Overijssel² is in globale termen een (voorlopig) lange termijn beleid voor de openbare drinkwatervoorziening neergelegd.

In dit plan is er voor gekozen om, indien er oppervlaktewater wordt gebruikt, een bodempassage toe te passen. Verder wordt gestreefd naar grootschalige oplossingen.

Ter onderbouwing van het (voorlopige) lange-termijn beleid is verder voorgesteld om haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren naar de mogelijkheden van oevergrondwaterwinning langs IJssel en Zwarte Water, oppervlaktewaterinfiltratie en het gebruik van spaarbekkens.

Uit het Gebiedsgerichte Beleid Noordwest Overijssel is de locatie Leeuwtveld als een potentiële goede mogelijkheid naar voren gekomen.

2.2 Het proces om tot locaties te komen.

Om tot de in het MER te onderzoeken locaties voor grootschalige oppervlaktewaterwinningen te komen zijn een aantal stappen gevolgd. Deze stappen zijn in het navolgende kort weergegeven.

2.2.1 Stap 1: Haalbaarheidsonderzoeken (afgerond).

De bovengenoemde haalbaarheidsonderzoeken zijn gezamenlijk door provincie en waterleidingbedrijven uitgevoerd. De haalbaarheidsonderzoeken zijn ondertussen afgerond.

Als bron voor het oppervlaktewater werd bij de oevergrondwaterwinningen de IJssel in beschouwing genomen.³

Voor de infiltratieprojecten zijn in eerste instantie de kanalen en beken als bron benut (dus niet de IJssel)⁴. In tweede instantie (na het gereedkomen van het Integraalplan Drinkwatervoorziening Overijssel, zie hierna) is ook daarvoor de IJssel als bron in het onderzoek betrokken⁵.

¹ Waterhuishoudingsplan Overijssel, Zwolle, december 1991.

² Grondwaterbeheersplan Overijssel 1994-1997, Zwolle, 20 april 1994.

³ Rapport verkenningfase Lokatiestudie Oeverwinning IJssel en Zwarte Water, Waterloorkundig Laboratorium, januari 1994.
Lokatiestudie Oeverwinning IJssel, Waterloorkundig Laboratorium, januari 1994.
Uit beide rapporten kwamen de volgende locaties naar voren: Koppelerwaard en Zalk (winning van 30 miljoen m³/jr lijkt mogelijk) en Duursche waarden (winning van 10 miljoen m³/jr lijkt mogelijk). Opdrachtgevers: provincie/waterleidingbedrijven.

⁴ Haalbaarheidsonderzoek oppervlaktewaterinfiltratie Overijssel, IWACO Groningen, april 1994.
Haalbaarheidsonderzoek oppervlaktewaterinfiltratie Overijssel 2^e fase, IWACO Groningen, april 1994.
Uit deze onderzoeken zijn naar voren gekomen zeven locaties in Salland, zes locaties in de omgeving van Hasselt en vier locaties in de omgeving van Wierden met als bron "lokaal-water". Opdrachtgevers: provincie/waterleidingbedrijven.

⁵ Haalbaarheidsonderzoek oppervlaktewaterinfiltratie Overijssel: infiltratie IJsselwater, IWACO Groningen, 18 juli 1995.
In dit rapport is op basis van de uitkomsten van het IDO (zie noot 9) uitsluitend de IJssel als bron gehanteerd.
Opdrachtgevers: provincie/waterleidingbedrijven.

Het in het Grondwaterbeheersplan aangekondigde onderzoek naar grootschalige spaarbekkens is wel uitgevoerd⁶. Doch zoals uit het Integraalplan Drinkwatervoorziening Overijssel bleek, is het uitvallen van de bron (in dit geval van de IJssel) met inzet van grondwaterwinningen op te vangen. Verder bleek uit het spaarbekken-onderzoek dat het ruimtebeslag van een spaarbekken zeer groot is en de inpassing grote problemen oplevert. Van verder uitwerking van deze optie is afgezien. Ook de haalbaarheid van de uit het Gebiedsgerichte Beleid Noordwest Overijssel naar voren gekomen locatie voor diepinfiltratie Leeuwtveld, is verder onderzocht⁷.

In de haalbaarheidsonderzoeken zijn locaties geselecteerd op basis van een globale inschatting van geohydrologische geschiktheid, geschiktheid innamepunt en planologische, landbouwkundige, landschappelijke en ecologische inpasbaarheid. Daarnaast is expliciet gezocht naar "win-winsituaties", waarbij ontwikkeling van een waterwinning het ontwikkelen van natuur en landschappelijke waarden ondersteunt.

De haalbaarheidsonderzoeken hebben uiteindelijk geresulteerd in 12 mogelijke locaties voor oppervlaktewaterinfiltratieprojecten met de IJssel als bron en het project Leeuwtveld met de Boezem van Vollenhove als bron. Van deze locaties scoren er 7 zodanig goed, dat ze voor nadere uitwerking in aanmerking komen.

2.2.2 Stap 2: Integraalplan Drinkwatervoorziening Overijssel (afgerond).

De waterleidingbedrijven in Overijssel (de Waterleiding Maatschappij Overijssel nv (WMO), nv Waterleidingbedrijf Oost-Twente (WOT) en de Centraal Overijsselse Nutsbedrijven COGAS nv⁸) hebben vervolgens een visie ontwikkeld om op grond van **waterleidingtechnische criteria** tot een invulling van de drinkwatervoorziening op de lange termijn te komen: het Integraal Plan Drinkwatervoorziening Overijssel (IDO)⁹. De 7 locaties uit de haalbaarheidsonderzoeken zijn in het IDO teruggebracht tot 3 groepen winningen (in voorkeursvolgorde):

- 1 oevergrondwaterwinningen langs de IJssel:
 - Koppeler- en Zalkerwaard;
 - Duursche- en Welsumerwaarden (met geringere capaciteit);
- 2/3 kunstmatige infiltratie West-Salland;
- 2/3 diepinfiltratie Leeuwtveld.

De "duurzame capaciteit" van de huidige grondwaterwinningen wordt in het IDO geschat op circa 100 miljoen m³/jaar¹⁰.

De drinkwaterbehoefte wordt in 2020 volgens het KIWA geschat op 124 miljoen m³/jaar (inclusief waterbesparing, zonder waterbesparing circa 141 miljoen m³/jaar). De conclusie is dat nieuwe winningen circa 30 miljoen m³/jaar drinkwater per jaar moeten leveren.

⁶ Haalbaarheidsonderzoek grootschalige drinkwaterbekkens in Overijssel, Witteveen en Bos, 2/11/94. Dit onderzoek heeft 12 mogelijke locaties opgeleverd, die niet zijn uitgewerkt.
Opdrachtgevers: provincie/waterleidingbedrijven.

⁷ Haalbaarheid van het Project Infiltratie Leeuwtveld bij WMO, KIWA, 8 december 1994.
Opdrachtgever: WMO.

⁸ Het waterleidingbedrijf van COGAS is ondertussen overgegaan naar de WMO voor wat betreft de winning Wierden en naar de WOT voor wat betreft de winning Oldenzaal. COGAS heeft geen taken meer op het gebied van de drinkwatervoorziening.

⁹ Integraalplan Drinkwatervoorziening Overijssel, DHV-water, 23 februari 1995.
Opdrachtgever: Waterleiding Maatschappij Overijssel nv.

¹⁰ In het Plan van aanpak verdroging van de provincie Overijssel is de "duurzame capaciteit" geschat op 85 - 116 miljoen m³/jaar.

Gedeputeerde Staten hebben in overleg met de WMO besloten om, ter aanvulling op het provinciaal beleid, het IDO mede als uitgangspunt voor de ontwikkeling van de toekomstige oppervlaktewaterbronnen voor de drinkwatervoorziening in Overijssel te nemen.

De meest uitgesproken keuzes die in het IDO gemaakt zijn, betreffen het gebruik van de IJssel als bron (met het IJsselmeer en de Beulakerwilde/Vollenhovermeer als geschikt alternatief), het afzien van rechtstreeks gebruik van oppervlaktewater en dat het drinkwater van grootschalige oppervlaktewaterprojecten gemengd zal worden met het water van bestaande winningen.

Vervolgens zijn provincie en WMO overeengekomen de 7 "beste" locaties, die in het IDO zijn overgebleven, onderling te vergelijken. Een en ander moet leiden tot 2 maatschappelijk afgewogen voorkeurslocaties voor de winning van drinkwater uit oppervlaktewater.

2.2.3 Stap 3: Nadere bepaling technische haalbaarheid (afgerond).

Alvorens de bovengenoemde vergelijking te kunnen maken heeft de WMO (in overleg met de provincie) de in het IDO genoemde groepen winningen nog nader op hun technische haalbaarheid getoetst. Hiervoor zijn in het veld boringen en pompproeven uitgevoerd¹¹. In deze stap is één locatie afgevalen die technische problemen opleverde (te hoog zoutgehalte). Het ging hierbij om een mogelijke winning uit het diepe watervoerende pakket (onder de klei uit de Formatie van Drente) in Salland.

Tenslotte zijn zes locaties overgebleven die in principe geschikt zijn om een grootschalige oppervlaktewaterwinning te realiseren. Het gaat om de locaties:

- oevergrondwaterwinningen langs de IJssel:
 - Koppelerwaard;
 - Zalk;
 - Duursche Waarden (Olster Waarden);
- kunstmatige infiltratie:
 - Lierderbroek;
 - Boskamp;
 - Leeuwtveld.

2.2.4 Stap 4: Opstellen MER/plus.

Voor het maken van de keuze welke 2 locaties het meest gunstig zijn, zijn provincie en WMO overeengekomen een locatie-MER te maken. Gekozen is voor een opzet waarbij samengestelde alternatieven met elkaar zullen worden vergeleken. Voor een zorgvuldige maatschappelijke afweging zullen naast milieu-aspecten ook andere aspecten in beeld worden gebracht. Vergelijking van de alternatieven vindt plaats aan de hand van 10 hoofdcriteria: kwaliteits- en volksgezondheidsaspecten, milieu, natuur, landschap, landbouw, economie, bedrijfsvoeringsaspecten, ruimtegebruik, economie en bestuurlijk-juridische, organisatorische aspecten en maatschappelijke aspecten (zie 6.1). Deze "MER/plus" zal worden opgesteld ten behoeve van de partiële herzieningen van het Waterhuishoudingsplan, Streekplan en Milieubeleidsplan (stap 5).

2.2.5 Stap 5: Reservering locaties in Waterhuishoudingsplan, streekplan en Milieubeleidsplan.

De provincie heeft het voornemen om 2 nieuwe locaties voor grootschalige oppervlaktewaterwinning op te nemen in het Waterhuishoudingsplan, het Streekplan en het Milieubeleidsplan, als onderdeel van het lange-termijn beleid voor de openbare drinkwatervoorziening in de provincie Overijssel. De MER/plus zal als basis dienen voor de partiële herzieningen van deze plannen.

¹¹

a Haalbaarheidstudie Koppelerwaard/Zalk, WMO (auteur: L.J. Stalpers), september 1995.

b Haalbaarheid van het project infiltratie Lierderholthuis, IWACO, 27 december 1995.

c Haalbaarheid van het project infiltratie Boskamp, IWACO, 28 december 1995.

d Selectie geschikte locaties voor inname van IJsselwater tussen Deventer en Zwolle, IWACO, 27 december 1995.

e Project Infiltratie Leeuwtveld, Evaluatie haalbaarheid voor MER-plus, Inrichting infiltratiegebied, KIWA, januari 1996.

2.2.6 Stap 6: Opstellen inrichtings-MER voor de twee gekozen locaties op basis van de Wet milieubeheer

Dit is de vervolgstap die na afloop van de onderhavige besluitvorming over de voorgenomen activiteit in gang gezet gaat worden. Voor deze richtlijnen blijft dit verder buiten beschouwing, maar het is van belang om te weten dat dit er nog achteraan komt.

3 Probleemstelling, doel en besluitvorming

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."

3.1 Probleemstelling.

De voorgenomen activiteit is bedoeld om ruimte te reserveren voor drinkwaterproductie uit oppervlaktewater, teneinde omstreeks 2020 het gat van ca. 30 miljoen m³/jaar op te kunnen vullen tussen de vraag naar drinkwater en de te leveren hoeveelheden door de "duurzame grondwaterwinningen"

In het MER/plus moet een onderbouwing van de prognoses en aannamen die leiden tot het geconstateerde dreigende tekort aan drinkwater worden gegeven. Verder moet een onderbouwing worden gegeven van onder andere de wijze waarop de in de Startnotitie aangegeven waterbesparing gerealiseerd zal worden en waarom voor een lagere waterbesparingsprognose is gekozen dan uit het Beleidsplan drink- en industriewatervoorziening volgt.

Ingegaan moet worden op mogelijke toelevering uit omliggende provincies en Duitsland, zodat (een gedeelte van) de nieuwe winning niet aangelegd hoeft te worden.

Een nadere onderbouwing van de in de Startnotitie vermelde prognose voor de 'duurzame capaciteit van bestaande winningen' moet worden gegeven. Ook moet aangegeven worden welke criteria, uitgangspunten en randvoorwaarden voor 'duurzaamheid' hierbij zijn gehanteerd¹²

Het MER/plus moet voldoende informatie verschaffen om de keuze van 2 te reserveren locaties uit de 6 onderzochte locaties (Koppelerwaard, Zalk, Duursche Waarden, Lierderbroek, Boskamp en Leeuwtveld) aannemelijk te maken.

In het MER/plus wordt het volgende in beeld gebracht worden:

- de **milieu effecten** van het ontwikkelen van 2 grootschalige oppervlaktewater-winningen van de zes genoemde locaties (het "MER"-deel);
- andere (**niet-milieu**) effecten van het ontwikkelen van grootschalige oppervlaktewater-winningen op de zes genoemde locaties (het "plus"-deel).

Een en ander op een zodanig niveau dat alternatieven vergeleken kunnen worden.

3.2 Doel.

Het doel moet concreet worden omschreven in het MER/plus, waarbij aandacht moet worden besteed aan ontwikkelingen in het nationale en provinciale beleid ten aanzien van water, milieu en ruimtelijke ordening die tot het voornemen hebben geleid.

Onderdelen die hierbij in elk geval aan de orde moeten komen zijn:

- aard en omvang van het toekomstige drinkwatergebruik en de inzet van grond- en oppervlaktewater in het verleden en in de toekomst, ter bepaling van de orde van grootte van de benodigde hoeveelheid oppervlaktewater;
- de voor- en nadelen van gebruik van oppervlaktewater in vergelijking met grondwater als grondstof voor de drinkwaterbereiding;
- het gebruik van bodempassage;
- de inzet van grondwater als strategische reserve;
- de mogelijkheden om de groei van het drinkwatergebruik te beperken (waterbesparing).

¹² Zie ook reactie 3 (bijlage 4).

In de startnotitie wordt als doelstelling aangegeven het winnen van 'beduidend méér dan 30 miljoen m³ water per jaar' (bij de alternatieven wordt 40 miljoen m³ per jaar genoemd). Hierbij worden zeer ruime veiligheidsmarges aangehouden. De onzekerheidsmarge in de prognose van duurzaam te winnen bestaande capaciteit (31 miljoen m³ per jaar) is bijvoorbeeld bijna net zo groot als het voornemen (winnen van meer dan 30 miljoen m³ per jaar). In het MER/plus moeten de keuzes van de gehanteerde marges nader onderbouwd worden.

3.3 Besluitvorming.

Het MER/plus wordt opgesteld ten behoeve van de partiële herzieningen van het Waterhuishoudingsplan (het vastleggen van het lange termijn beleid), Streekplan (het reserveren van intrekgebieden) en Milieubeleidsplan (het eventueel aanwijzen van milieubeschermingsgebieden).

In het MER/plus worden kort de overheidsbesluiten, zoals vastgelegd in beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, die randvoorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit aangegeven. Hierbij wordt onder andere ingegaan op vaststaand beleid voortvloeiend uit het Waterhuishoudingsplan Overijssel¹³, het streekplan West-Overijssel, het Milieubeleidsplan Overijssel¹⁴, het Grondwaterbeheersplan Overijssel¹⁵, het Gebiedsgerichte Beleid Noordwest Overijssel, het Beleidsplan Natuur en Landschap en de Nota Landschap¹⁶.

De besluitvorming die geleid heeft tot de selectie van zes potentiële locaties, waaruit de uiteindelijke twee locaties gekozen moeten worden, moet worden onderbouwd. Hierbij moet met name ingegaan worden op de *milieu-aspecten* die hierbij een rol hebben gespeeld. Naast het beleidskader worden hierbij de resultaten van het Integraal plan Drinkwatervoorziening Overijssel (IDO) en de uitgevoerde haalbaarheidsonderzoeken betrokken.

Onder andere moet een onderbouwing van de volgende keuzen en uitgangspunten worden gegeven:

- de minimale omvang van 10 miljoen m³ water/jaar per locatie;
- de keuze voor oeverinfiltratie en kunstmatige infiltratie; onderbouw hierbij onder andere het uitgangspunt, dat al het benodigde water uit de provincie Overijssel moet komen; geef aan in hoeverre afstemming heeft plaatsgevonden met andere waterleidingsmaatschappijen in omliggende provincies¹⁷, zowel wat betreft mogelijke levering van water, als coördinatie van onttrekkingen uit dezelfde bron: is het bijvoorbeeld denkbaar dat in Gelderland ook water uit IJssel onttrokken zal worden?
- de selectie van *buitendijkse* winningslocaties: de buitendijkse uitvoering kan – afhankelijk van de uiteindelijke inrichting van bijvoorbeeld het puttenveld¹⁸ – tot grote landschappelijke en ecologische effecten leiden; onderbouw waarom binnendijkse winning van oevergrondwater niet tot de mogelijkheden behoort;
- geef aan hoe energie verliezen bij transport een rol hebben gespeeld;
- afvallen van potentiële locaties in het stroomgebied van de Overijsselse Vecht, zoals de Overijsselse Vecht, de Regge en het Zwarte Water; ga hierbij (in aanvulling op de onderbouwing in het IDO) met name nader in op de volgende aspecten met betrekking tot de geconstateerde onmogelijkheid voor het winnen in de Overijsselse Vecht:
 - * (de consequenties van) eventuele inlaat van gebiedsvreemd water bij winning in de Vecht;
 - * de beschikbaarheid van kwaliteitsgegevens over de Overijsselse Vecht;
 - * de mogelijkheden tot kwaliteitsbewaking;

13 Waterhuishoudingsplan Overijssel, Zwolle, december 1991.

14 Milieubeleidsplan Overijssel 1995-2003, februari 1995.

15 Grondwaterbeheersplan Overijssel 1994-1997, Zwolle, 20 april 1994.

16 Zie ook reactie 4 (bijlage 4).

17 Zie ook reacties 7 en 9 (bijlage 4).

18 Zie verder paragraaf 4.3.1 'Varianten en alternatieven'.

licht toe waarom de milieuvoordelen van "eigen" lokaal water uit de Overijsselse Vecht (eventueel in combinatie met aanvoer via het Kanaal Almelo-De Haandrik) niet benut zijn geworden. Betrek bij deze bespreking de bestaande (geplande) waterwinning in de Overijsselse Vecht en de wijze waarop bij deze winning eventuele waterkwaliteitsproblemen zijn opgelost.

Aangegeven moet worden in welke mate gezocht is naar de mogelijkheid om pieken in de vraag en calamiteiten op te vangen door een combinatie van winningstechnieken (zowel van grond- als oppervlaktewater¹⁹), buffervoorraden in de vorm van oppervlaktewater en een drinkwaterkoppelnet.

Geef aan welke beoordelingscriteria, grens- en streefwaarden aan het vigerende milieubeleid kunnen worden ontleend die van belang zijn voor het voornemen.

In het MER/plus wordt (schematisch) aangegeven hoe de besluitvormingsprocedure voor de partiële herziening van deze strategische plannen verloopt (Wet op de Waterhuishouding, Wet op de Ruimtelijke ordening, Wet Milieubeheer). In dit overzicht worden tevens de adviesorganen en het tijdpad aangegeven.

Als vervolg op deze besluiten zal de voorbereiding van vergunningaanvragen ter hand genomen kunnen worden. Voor de gekozen locaties zullen aparte inrichtings-MER's worden opgesteld. Een vergunning-procedure zal gepaard gaan met aanwijzing van bijbehorend milieubeschermingsgebied met de functie waterwinning in het streekplan en de provinciale milieuverordening.

¹⁹ De 'Meer-Anker'-benadering, zoals in het Beleidsplan Drink- en Industriewater Voorziening wordt voorgesteld.

4 Voorgenomen activiteiten en alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."

Artikel 7.10, lid 3 van de Wet Milieubeheer:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen.

De MER-procedure wordt primair uitgevoerd ten behoeve van de besluitvorming over de keuze van de locaties. Dit betekent dat de informatie over het voornemen en het te ontwikkelen alternatief vooral gericht moet zijn op aspecten die onderscheidend zijn voor de verschillende alternatieven.

De activiteiten en alternatieven worden alleen beschreven voorzover dat nodig is om inzicht te krijgen in de milieugevolgen en andere maatschappelijke gevolgen. De informatie dient aan te sluiten op de te nemen besluiten.

4.2 Locaties.

De volgende locaties worden in het MER/plus in beschouwing genomen:

- oevergrondwaterwinningen:
 - Koppelerwaard bij Wilsum;
 - uiterwaarden bij Zalk;
 - Duursche Waarden (Olster Waarden) tussen Olst en Wijhe;
- kunstmatige infiltratie:
 - Lierderbroek: open infiltratie tussen Wijhe en Zwolle;
 - Boskamp: open infiltratie/deels diepinfiltratie ten oosten van Olst;
 - Leeuwtveld: diepinfiltratie bij Sint Jansklooster in Noordwest Overijssel.

4.3 Alternatieven

De keuze van de beschouwde alternatieven moet worden gemotiveerd, evenals de selectie van het eventuele voorkeursalternatief.

Om een onderlinge vergelijking mogelijk te maken moeten de te vergelijken alternatieven tot op hetzelfde detailniveau worden uitgewerkt.

In ieder geval moet het meest milieuvriendelijke alternatief worden beschreven.

In het MER/plus worden de gekozen uitgangspunten voor de samenstelling van alternatieven onderbouwd. Hierbij wordt met name ingegaan op:

- de gekozen capaciteit van 40 miljoen m³ per jaar per alternatief;
- het uitgangspunt dat een alternatief uit twee varianten moet bestaan; wat zijn de voor- en nadelen indien uitgegaan zou worden van 3 of meer varianten per alternatief?

4.3.1 Varianten en alternatieven.

Per locatie worden minimaal 2 productievarianten onderscheiden. Aansluitend op de beschikbare informatie dienen deze varianten uit te gaan van een productie van 10 (alleen oevergrondwaterwinning), 20 of 30 miljoen m³/jaar.

Een alternatief bestaat uit een combinatie van 2 varianten van verschillende locaties met een gezamenlijke produktie van 40 miljoen m³/jaar, inclusief de bijbehorende transportleidingen²⁰.

Bij het samenstellen van de alternatieven dient de keuze uit de diverse bouwstenen te worden gemotiveerd. Voorts moet ook de keuze om bepaalde varianten en alternatieven verder uit te werken worden gemotiveerd.

Met het oog op vereenvoudiging van het MER/plus is het uitgangspunt dat per variant uitgegaan wordt van één inrichting. Dit uitgangspunt stelt echter wel hoge eisen aan de argumentatie voor deze ene inrichtingswijze. Omdat het om ongelijksoortige vormen van waterwinning gaat, kunnen de aannames voor de inrichting van grote invloed zijn op de rangorde van varianten (en uiteindelijk alternatieven)²¹. Bij het vaststellen van de inrichtingswijze moet voldoende aandacht besteed worden aan de mogelijkheden om het milieu te beschermen. Daarbij moeten (gelet op de looptijd van het voornemen) voor zover voorzienbaar ook mogelijkheden, die in de nabije toekomst beschikbaar kunnen komen, betrokken worden²².

Per locatie wordt aangegeven:

- een kaart van het studiegebied, omvattend het invloedsgebied van effecten die als gevolg van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden;
- de huidige (gebruiks)functies;
- de voorgenomen activiteiten. Hierbij moet gedacht worden aan de aanleg en het gebruik van de volgende werken:
 - de infiltratiewerken;
 - de onttrekkingswerken;
 - het transportsysteem; (voor zover relevant voor de keuze van de locaties);
 - de zuiveringstechnische werken (ook indien deze buiten het studiegebied gesitueerd zullen worden);
- het functioneren in een calamiteitssituatie:
 - hierbij moet gedacht worden aan het stoppen van de waterinname door een ernstige verontreiniging van de bron;
- de functiewijzigingen die door de activiteiten noodzakelijk zijn;
- mogelijke koppeling met andere (gebruiks)functies;
- mogelijke toelevering aan omliggende provincies en Duitsland²³.

Een aandachtspunt bij open infiltratie is dat de methode voldoende duidelijk beschreven moet worden om de effecten (zie hoofdstuk 6) zowel in positieve als negatieve zin te kunnen beoordelen. Het ecologisch voordeel van hoge waterstanden is bijvoorbeeld afhankelijk van de wijze waarop de benodigde infiltratiesloten worden beheerd en het waterpeil zal variëren.

Tot de te beschrijven alternatieven behoren in ieder geval:

- het voorkeursalternatief van de waterleidingbedrijven;
- een of meer alternatieven die worden samengesteld vanuit een bepaalde invalshoek, zoals: waterwinning, ruimtelijke ordening, landbouw, natuur, landschap of waterbeheer;
- een alternatief (waarbij één of beide locaties in de uiterwaarden van IJssel zijn gelegen), waarbij uit riviertechnische overwegingen geen obstakels (terpen, dijken, gebouwen enz.) in de uiterwaarden worden gerealiseerd.

²⁰ De 40 mln m³/jaar moet hierbij primair als **vergelijkingsbasis** worden gezien en niet als produktiedoelstelling. Dit is enerzijds ingegeven door de beschikbare informatie op het niveau van 10, 20 en 30 mln m³/jaar en de gewenste spreiding over 2 locaties. Anderzijds is het nog maar de vraag of daadwerkelijk het gewenste produktieniveau haalbaar is of voldoende zal blijken.

²¹ Bijvoorbeeld, indien als uitgangspunt voor de inrichting gekozen zou worden voor het principe van "uitvoeren van winputten op dijkhoogte", dan zou dit leiden tot het opwerpen van een groot aantal terpen in het winterbed met mogelijk belangrijke gevolgen voor het landschap en het watervoerend en waterbergend vermogen van het winterbed (zie ook reactie 11, bijlage 4).

²² Uiteraard wordt pas in het inrichtings-m.e.r. gezien welke inrichting uiteindelijk gekozen zal worden.

²³ Mogelijk dat door de realisatie van een winning op de betreffende locatie, een winning buiten het voorzieningsgebied van de WMO kan worden verkleind/gesloten. Het kan hier niet anders gaan dan om een indicatieve beschrijving.

4.3.2 Meest milieuvriendelijke alternatief.

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het moet reëel zijn;
- het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu;
- het moet gericht zijn op het zo veel mogelijk voorkomen van nadelige milieugevolgen, dan wel het behalen van een maximale milieuwinst.

Het mma kan worden opgebouwd uit de varianten – of onderdelen van verschillende varianten – die het meest gunstig zijn voor het milieu.

Vervolgens kunnen voor elk aspect **extra mitigerende maatregelen** aan het mma worden toegevoegd om negatieve milieugevolgen verder te beperken of positieve effecten verder te versterken.

In beginsel moet één mma worden samengesteld. Daarbij zou in eerste instantie uitgegaan kunnen worden van de alternatieven die vanuit een bepaalde (milieu)invalshoek zijn opgesteld. Bij het combineren van deze in één mma moet aangegeven worden in welke mate deze alternatieven elkaar versterken of juist tegenwerken. Geef in het MER/plus duidelijk aan in hoeverre maatregelen gericht op verschillende milieu-aspecten elkaar (kunnen) tegenwerken ("trade-offs") en aangegeven moet worden hoe hiermee omgegaan is bij het samenstellen van het meest milieuvriendelijk alternatief.

4.3.3 Compensatie.

Bij alle alternatieven moet naar mogelijkheden voor het compenseren van te verwachten negatieve milieu-effecten, vooral ten aanzien van natuur en landschap, worden gezocht. Verder moet onder andere de mogelijkheid van infiltratie van een grotere hoeveelheid water dan de naderhand te winnen hoeveelheid, als compensatie tegen verdroging, worden onderzocht (voorzover dat niet in de inrichtings-mer behoort plaats te vinden).

4.3.4 Geen nul-alternatief / referentie-alternatief.

Onder een nul-alternatief wordt verstaan de situatie die weergeeft wat er gaat gebeuren als de voorgenomen activiteit niet wordt uitgevoerd. Indien geen gebruik gemaakt wordt van oppervlaktewater zal grondwater gebruikt moeten worden als grondstof om de drinkwatervoorziening in de toekomst veilig te stellen.

Dit zou betekenen dat de grondwaterwinningen verder zouden moeten worden uitgebreid of dat er nieuwe grondwaterwinningen ingericht zouden moeten worden. Dit is dermate in strijd met het bestaande (en breed gedragen) beleid, dat er op is gericht het gebruik van grondwater terug te dringen, dat de conclusie niet anders kan zijn, dan dat het nul-alternatief geen reële optie is. Deze conclusie is in de Startnotitie door de initiatiefnemer ook reeds verwoord.

De aangehouden veiligheidsmarges in de prognoses zeer ruim gesteld zijn. Uitgaande van een gematigde doelstelling ten aanzien van waterbesparing en de geschatte maximaal mogelijke duurzame (bestaande) winning van grondwater zou 8 miljoen m³ water per jaar extra nodig zijn in 2020. Het voornemen gaat uit van 30-40 miljoen m³ water per jaar. Indien uitgegaan zou worden van een meer stringent waterbesparingsbeleid (bijvoorbeeld in overeenstemming met het Rijksbeleid volgens het Beleidsplan Drink en Industriewatervoorziening) zouden vraag en (duurzaam) aanbod in 2020 mogelijk samen kunnen vallen.

Op voorhand niet duidelijk is dat het nul-alternatief geen reëel alternatief zou kunnen zijn. Dit alternatief dient in ieder geval als referentiealternatief nader uitgewerkt en bezien te worden. Nagegaan moet worden of het ook een reëel alternatief is.

5 Bestaande toestand en autonome ontwikkeling.

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De bestaande toestand en de autonome ontwikkeling moeten worden beschreven in een mate en op een detailniveau dat overeenkomt met het karakter en het schaalniveau van de te nemen besluiten.

Uitgesloten dient te worden dat de diepgang zodanig wordt dat vooruitgelopen wordt op de vergunningen mer's (stap 6). Daarbij is de autonome ontwikkeling de toekomstige ontwikkeling op de diverse locaties zonder dat de voorgenomen activiteit wordt gerealiseerd.

Hierbij wordt rekening gehouden met eventuele effecten van voltooide en lopende ingrepen, en ingrepen die onder invloed van reeds vastgelegd beleid zijn voorzien.

De bestaande toestand en de autonome ontwikkeling worden zodanig beschreven dat een goede vergelijking met de effecten van de activiteiten (zie hoofdstuk 6) mogelijk is.

Bij deze beschrijving kan worden uitgegaan van momenteel bekende (literatuur)gegevens, waarbij onzekerheden bij de beschrijving dienen te worden aangegeven.

Beschrijf per locatie de huidige gebruiksfuncties.

Landbouw.

In het MER/plus moet de landbouwkundige waarde van het gebied aangegeven worden. Hierbij kan gedacht worden aan de oppervlakte landbouwgrond, de structuur van de bedrijven in de locaties (bijvoorbeeld huiskavels/veldkavels, groot/klein), belemmeringen bij de huidige bedrijfsvoering. Ook de autonome ontwikkeling van de landbouw moet aangegeven worden (denk daarbij bijvoorbeeld ook aan (op handen zijnde) landinrichtingen).

Milieutoestand.

In het MER/plus moeten vooral de hydrologische kenmerken, de ecologische waarden en de geomorfologische kwaliteiten van de locaties beschreven worden. Naar verwachting zullen dit de aspecten zijn waarvoor de milieu-effecten van het voornemen het grootst zullen zijn. Aangegeven zou moeten worden in hoeverre kwel-afhankelijke vegetaties aanwezig zijn en kwantificeer de thans optredende kwelstroom met gebruikmaking van een grondwatermodel.

De samenstelling en kwaliteit van terrestrische en aquatische ecosystemen moet in beeld gebracht worden door een beschrijving van diversiteit, regionale, landelijke en internationale zeldzaamheid, kenmerkendheid, soorten volledigheid en vervangbaarheid. Ingegaan moet worden op gevoeligheid van deze ecosystemen voor veranderingen in waterkwaliteit (trofiegraad, macro-ionensamenstelling, zuurgraad), waterkwantiteit en stromingsrichting (kwel/ infiltratie). Speciaal moet aandacht besteed worden aan de uiterwaarden.

Ook moet voldoende aandacht besteed worden aan de bestaande *potenties* van deze gebieden voor natuurherstel en -ontwikkeling. Dit gelet op het feit dat enkele locaties in natuurontwikkelingsgebieden liggen.

Het studiegebied omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieu-aspect (lucht, bodem, water, etcetera) kan de omvang van het studiegebied verschillen. De begrenzing van de studiegebieden moet worden gemotiveerd en op kaart worden aangegeven.

6 Gevolgen van de voorgenomen activiteit

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

6.1 Beschrijving van de effecten

De effecten dienen te worden beschreven in een mate en op een detailniveau dat overeenkomt met het karakter en het schaalniveau van de te nemen besluiten.

De volgende aspecten/effecten van de activiteiten moeten in beeld worden gebracht:

Milieu effecten/aspecten:

- **kwaliteits- en gezondheidsaspecten:**
 - kwaliteit van het geproduceerde drinkwater (in relatie tot volksgezondheid);
 - gevoeligheid voor calamiteiten (met name als gevolg van verontreiniging van de bron);
- **milieu:**
 - * bodem en water (grond en oppervlaktewater):
 - + grondwaterstanden, -stroming en -kwaliteit (mede in relatie tot geohydrologische gesteldheid en bodem) en oppervlaktewaterkwantiteit en -kwaliteit.
Hierbij moet worden ingegaan op:
 - te verwachten wijzigingen van de waterbalans (aandeel regenwater, regionaal grondwater en oppervlaktewater);
 - vernatting/verdroging;
 - wijziging van kwelstromen;
 - eutrofiëring van bodem-, grond- en oppervlaktewater;
 - interne eutrofiëring (vrijkomen van in de bodem vastgelegde voedingsstoffen);
 - inundaties;
 - + geomorfologie.
 - * milieuhygiëne, bijvoorbeeld:
 - + grondstoffen- en chemicaliëngebruik;
 - + afval en zuiveringsslib;
 - + energieverbruik, ook ten behoeve van transport van water van winput naar gebruiksregio;
 - + geluid;
 - + lucht;
 - + (rivier-)bodemvervuiling;Het ware wenselijk dat het verbruik van grondstoffen en produktie van afvalstoffen per stof(groep) en mate van milieugevaarlijkheid wordt gespecificeerd. Daarbij moet rekening worden gehouden met het gegeven, dat voor het zuiveren van IJsselwater (bij een infiltratie-project) een ander zuiveringsprocedé vereist is dan voor oevergrondwater.
- **natuur:**
 - winst en/of verlies van aquatisch/terrestrisch biotoop (door verdroging/vernatting/wijziging (grond)waterkwaliteit, maar ook bijvoorbeeld door ruimtebeslag);
 - wijzigingen in de soortensamenstelling van ecosystemen;
 - gevolgen voor de ecologische hoofdstructuur;
 - compensatiemogelijkheden;
 - kans op optreden van botulisme, vissterfte en muggenplagen bij een niet-meestromende nevengeul;

Ook de positieve effecten van grondwaterstandsstijgingen moeten in beeld gebracht worden. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het gegeven, dat bij wisselende standen dit voordeel minder wordt.

Een aandachtspunt bij oevergrondwaterwinning is het effect dat de ontwikkeling van 'een (permanent) meestromende nevengeul zal hebben op de verblijftijden van te winnen water. Het is belangrijk dit effect bij de besluitvorming te betrekken teneinde te voorkomen dat in een later stadium de realisatie van zulke geulen in het kader van natuurontwikkeling belemmerd wordt, omdat op de betreffende locatie al oevergrondwater wordt gewonnen.

Beperk de effectbeschrijving van mogelijke verdroging van grondwaterafhankelijke planten en vegetaties niet tot de huidige natuurreservaten, maar strek deze uit tot alle aanwezige ecologische waarden in het te beïnvloeden gebied.

landschap:

- uitstraling van winningsinfrastructuur (inclusief zuiverings- en andere noodzakelijke gebouwen) op de omgeving;
- effecten op het bodemreliëf;
- effecten op cultuurhistorische en archeologische waarden (onder andere door ruimtebeslag van alternatieven);
- compensatiemogelijkheden;

Niet-milieu effecten/aspecten:

landbouw²⁴:

- oppervlakte dat niet meer landbouwkundige benut kan worden;
- structuur van de landbouw bedrijven (huiskavels/veldkavels, groot/klein);
- aantal bedrijven dat moet verdwijnen (in verband met werkgelegenheid/leefbaarheid);
- verdroging/vernattingschade in f/ha;
- compensatiemogelijkheden;
- oppervlakte met beschermende bepalingen;

economie:

- kosten van drinkwaterproductie, transport, leidingen en bescherming van bronnen (inclusief aanleg van rioleringen en ander voorzieningen en handhavingsinspanning);
- kosten van aankoop bestaande bebouwing;
- uitkopen van bedrijven
- invloed op recreatie (onder andere als gevolg van (direct) ruimtebeslag);

bedrijfsvoeringsaspecten:

- complexiteit productiesysteem;
- gevoeligheid voor storingen;

ruimtegebruik:

- direct ruimtebeslag;
- beperking ruimtegebruik in beschermingsgebied;
- aantal woningen dat moet verdwijnen of te maken krijgt met beperkingen (w.o. bijvoorbeeld (extra) wateroverlast);
- functieveranderingen;

bestuurlijk-juridische, organisatorische en maatschappelijke aspecten.

Hierbij wordt gedacht aan het maatschappelijk draagvlak bij overheden, belangengroepen en direct betrokken bij overheidsbesluiten, inclusief procedures en tijdspad, die moeten worden genomen om de voorgenomen activiteiten (in het veld) te realiseren zoals besluiten op grond van de Waterleidingwet, de Wet op de Ruimtelijke ordening, de Wet Milieubeheer,

²⁴ Zie reacties uit het landbouwbedrijfslevens.

Grondwaterwet, de Rivierenwet²⁵, de Ontgrondingenwet. Het gaat met name om die wettelijke regelingen die het realiseren zeer kunnen vertragen of onmogelijk kunnen maken;

Naast de voorgaande effecten/aspecten is er met betrekking tot de locaties die zich in het winterbed van de IJssel bevinden nog bijzondere aandacht noodzakelijk voor rivierkundige effecten, als gevolg van bouwen en uitvoering van werken in de uiterwaarden. Aangegeven moet worden welke rivierbedcompensatie noodzakelijk is.

Opgemerkt wordt dat bij de hoofdaspecten genoemde deelaspecten bedoeld zijn om de gedachten te bepalen. Mochten er tijdens het proces van het opstellen van het MER/plus andere aspecten naar voren komen dan dienen die (in redelijkheid) meegenomen te worden.

Bij de beschrijving van de effecten wordt ook aangegeven in hoeverre de effecten (ter plaatse en/of elders en anders dan in geld) compenseerbaar zijn.

Verder wordt (bijvoorbeeld door de opmaak) een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de milieu-effecten, en de overige (niet milieu-)effecten.

Per alternatief moeten de effecten (indien mogelijk en relevant gekwantificeerd) worden beschreven van de aanleg en het operationeel zijn van de werken. De effecten worden zodanig beschreven dat de locaties goed onderling vergelijkbaar zijn.

Voor een deel van de effecten kan daarbij naar verwachting volstaan worden met een *kwalitatieve* inschatting van de effecten, omdat dit voldoende zal zijn om een locatiekeuze te kunnen maken. Echter, indien beschikbaar (bestaande modellen en invoergegevens) verdient *kwantitatieve* informatie de voorkeur.

Kwantitatieve informatie is *in ieder geval* nodig voor:

- de hydrologische effecten (waarbij grondwatermodellering noodzakelijk is), met name veranderingen in de grondwaterstanden en kwelstroom naar hiervoor gevoelige ecosystemen en natuurontwikkelingsgebieden;
- de ecologische effecten:
 - . effecten van veranderingen in het abiotisch milieu op terrestrische vegetatie (waarbij toepassing van een hydro-ecologisch effectvoorspellingsmodel noodzakelijk is);
 - . verlies of toename van broed-, rust- en foerageergebieden voor vogels;
- energiegebruik voor het transport van water van winningslocatie naar gebruiksregio;
- direct ruimtebeslag van bijvoorbeeld bebouwing, waterlopen en opslagbekkens²⁶.

Verder kan voor een aantal effecten met kentallen gewerkt worden (bijvoorbeeld energie en afval).

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet aangegeven worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn, ophefbaar of onomkeerbaar, of ze zich afspelen op korte of op lange termijn, in hoeverre er cumulatie (versterken of uitdoven van effecten) kan optreden en of er sprake is van positieve effecten. Bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten zou eventueel een betrouwbaarheidsanalyse kunnen uitgevoerd.

Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld.

25

Bij werken in de uiterwaarden van de IJssel moet rekening worden gehouden met de Beleidslijn Ruimte voor de rivier, april 1996. De beleidslijn vormt voor alle betrokken overheden een toetsingskader voor de beoordeling van de vraag of nieuwe (inclusief uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten) in het winterbed van rivieren kunnen worden toegestaan en zo ja, onder welke voorwaarden. De beleidslijn is op 18 april 1996 door de Ministers van Verkeer en waterstaat en Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en milieubeheer toegezonden aan de Tweede Kamer. Als voortvloeisel uit de beleidslijn moet de invloed van eventuele werken op het rivierregiem worden aangegeven.

26

Zie ook diverse reacties (bijlage 4).

7 Vergelijking van de alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."

De effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie (voor zover deze reëel is) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

De vergelijking moet overzichtelijk, zo mogelijk in tabelvorm, worden weergegeven.

Het gebruik van "multi-criteria analyse".

Gelet op het potentieel grote aantal varianten (twaalf combinaties van locaties en omvang) en alternatieven (vooralsnog zeven), en het grote aantal te beschouwen effecten (in de Startnotitie worden er al vijftientig genoemd) zou een multi-criteria analyse (MCA) een hulpmiddel kunnen zijn.

Een trapsgewijze aanpak is daarbij geschikt, waarbij eerst per hoofdcriterium de rangvolgorde van de varianten wordt bepaald (rekening houdend met de omvang). Daarna kunnen de alternatieven samengesteld worden, waartoe de rangvolgorde van de twaalf varianten vanuit verschillende invalshoeken (bijvoorbeeld waterwinning, natuur) kan worden bepaald. Vervolgens kunnen de beoogde zes of zeven alternatieven worden samengesteld.

Een MCA is echter niet meer dan een hulpmiddel in het analyse proces. De toekenning van gewichten aan de verschillende effecten blijft een subjectieve zaak. Bovendien heeft een dergelijke methode de neiging om te ontaarden in een ondoorzichtig gecijfer. Aan de initiatiefnemer wordt overgelaten of de MCA-methode wordt gebruikt. Voorop moet staan, dat de effecten overzichtelijk gepresenteerd moeten worden. Aan de initiatiefnemer wordt overgelaten hoe zij dat wil realiseren.

8 Leemten in kennis en informatie

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, respectievelijk van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd.

Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- de mate waarop dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER/plus worden verstrekt.

9 Evaluatieprogramma.

Artikel 7.39 van de Wet Milieubeheer:

Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen.

Aangezien het MER/plus betrekking heeft op de keuze van een alternatief voor grootschalige oppervlaktewaterwinning is het opstellen van een volledig evaluatieprogramma door het bevoegd gezag (in dit geval de provincie Overijssel) op dit moment niet relevant. Wel zal bij de, in de toekomst nog per locatie uit te voeren (verplichte) inrichtings-MER een evaluatie-programma opgesteld moeten worden.

Het verdient echter aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER/plus een korte aanzet (hooguit 1 tot 2 A4-tjes) voor een dergelijk evaluatieprogramma geeft.

10 Samenvatting en presentatie MER/plus.

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wet Milieubeheer:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting van het MER/plus dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren, te weten:

- motivering van het doel van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER/plus dient en de hoofdpunten hierin;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen locaties en alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven.

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven mede tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het (milieu)beleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER/plus.

Bijlage 1

Verzoek GS aan Minister VROM tot medewerking
aan vrijwillige MER,
d.d. 7 juli 1995, MWA 95/1529

De minister van volkshuisvesting,
ruimtelijke ordening en milieubeheer
directoraat-generaal Milieubeheer
afdeling Milieu-effectrapportage
Postbus 30945
2500 GX 's-GRAVENHAGE

Postadres
Provincie Overijssel
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Telefoon 038 25 25 25
Telefax 038 25 26 50

Uw kenmerk	Uw brief	Ons kenmerk	Datum
		MWA 95/1529	06 07 1995
Bijlagen	Doorkies nr.	Inlichtingen bij	
	25 15 26	hr. H. Tienstra	

07 JUL 1995

Onderwerp

Lange-termijnbeleid drinkwatervoorziening Overijssel; verzoek om medewerking aan vrijwillige locatie-mer voor grootschalige drinkwaterwinningen.

In het Waterhuishoudingsplan Overijssel is geconstateerd dat de verdroging zodanige vormen heeft aangenomen dat het grondwater "op" is. Dit betekent dat, geheel in overeenstemming met het rijksbeleid, voor het opvangen van de groei van de drinkwaterbehoefte en het terugbrengen van winningen tot de "duurzame capaciteit" gebruik gemaakt moet worden van oppervlaktewater.

In het Grondwaterbeheersplan Overijssel is in globale termen een (voorlopig) lange-termijnbeleid voor de openbare drinkwatervoorziening neergelegd. Ter onderbouwing van het (voorlopige) lange-termijnbeleid is in het Grondwaterbeheersplan Overijssel voorgesteld om haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren naar de mogelijkheden van oevergrondwaterwinning langs IJssel en Zwarte Water, oppervlaktewaterinfiltratie en het gebruik van spaarbekkens. Deze onderzoeken zijn gezamenlijk door provincie en waterleidingbedrijven uitgevoerd. De haalbaarheidsonderzoeken zijn ondertussen afgerond. In de onderzoeken is met name rekening gehouden met de ruimtelijke ordening, natuur en landbouw. De onderzoeken hebben geresulteerd in circa 30 mogelijke locaties.

De waterleidingbedrijven in Overijssel, de Waterleiding maatschappij "Overijssel" N.V., N.V. Waterleidingbedrijf Oost-Twente en de Centraal Overijsselse Nutsbedrijven COGAS N.V., hebben vervolgens een visie ontwikkeld om op grond van waterleidingtechnische criteria tot een invulling van de drinkwatervoorziening op de lange termijn te komen: het Integraal Plan Drinkwatervoorziening Overijssel.

Postbank 833220
ING Bank 69 18 10 803

Bezoekadres
Lambertusstraat 2
Zwolle

De oorspronkelijke circa 30 locaties uit de haalbaarheidsonderzoeken zijn in deze laatste studie teruggebracht tot circa 7 locaties door uitsluiting van rechtstreekse zuivering van oppervlaktewater en alleen uit te gaan van grootschalige alternatieven. In het Integraal Plan Drinkwatervoorziening Overijssel wordt geconcludeerd dat er 3 groepen winningen met goede mogelijkheden voor een grootschalige oppervlaktewaterwinning zijn. In voorkeursvolgorde gaat het hierbij om de volgende winningen:

1. oevergrondwaterwinningen langs de IJssel;
2. Project Infiltratie Leeuwterveld;
3. Infiltratieprojecten in West-Salland (nabij de IJssel).

De Waterleiding maatschappij "Overijssel" N.V. wil in de vorm van een locatie-milieu-effectrapportage de in het IDO overgebleven locaties onderling vergelijken om tot 2 à 3 maatschappelijk afgewogen voorkeurslocaties te komen, waarvoor later een vergunningaanvraag kan worden ingediend.

De provincie heeft het voornemen om deze 2 à 3 locaties vervolgens op te nemen in het Waterhuishoudingsplan, het streekplan en het Milieubeleidsplan, als onderdeel van het lange-termijnbeleid voor de openbare drinkwatervoorziening in de provincie Overijssel. De locatie-mer zal als basis dienen voor de partiële herzieningen van de provinciale strategische plannen.

De procedure voor de milieu-effectrapportage voor de locaties van grootschalige drinkwaterwinningen wordt op basis van vrijwilligheid doorlopen. De Waterleiding maatschappij "Overijssel" N.V. zal initiatiefnemer zijn, terwijl de provincie Overijssel als bevoegd gezag zal optreden.

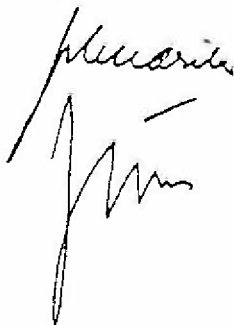
Verder merken wij op dat in contacten met de Commissie voor de milieu-effectrapportages over inrichtings-mer's Brucht, Vechterweerd en Wijnvoorde vragen naar voren komen over het waarom van de keuze van de betreffende locatie. Met het uitvoeren van deze vrijwillige mer zal ook hieraan tegemoet worden gekomen.

Wij verzoeken u, mede namens de Waterleiding maatschappij "Overijssel" N.V., in te stemmen met het uitvoeren van deze milieu-effectrapportage op basis van vrijwilligheid voor de locatie-keuze voor grootschalige drinkwaterwinningen en daarmee met het inschakelen van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Gedeputeerde staten van Overijssel,

voorzitter,

griffier,

The block contains two handwritten signatures. The top signature is written in dark ink and appears to be 'H. van der ...'. The bottom signature is also in dark ink and is more stylized, possibly 'J. van ...'. Both signatures are written over the printed labels 'voorzitter,' and 'griffier,' respectively.

Bijlage 2 Instemming Minister VROM met vrijwillige MER,
d.d. 17 juli 1995, nr DGM/B/MER/1475002.

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Directoraat-Generaal Milieubeheer
Directie Bestuurszaken / IPC 660
Afdeling Milieu-effectrapportage
Postbus 30945
2500 GX Den Haag
tel.: 070-3394097
fax : 070-3391302

Aan het College van Gedeputeerde
Staten van de provincie
Overijssel
Postbus 10078
8000 GB Zwolle

Uw kenmerk
MWA 95/1529

Uw brief
7-7-1997

Kenmerk
DGM/B/MER/
14795002

Datum
17 JULI 1995

Onderwerp
Vrijwillige lokatie m.e.r.
drinkwatervoorziening

Geacht College,

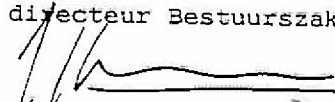
In antwoord op uw verzoek in uw brief van 7 juli j.l. deel ik u mede dat ik gaarne instem met het uitvoeren van een vrijwillige milieu-effectrapportage voor de lokatiekeuze voor grootschalige drinkwatervoorzieningen. Daarbij zal de procedure van milieu-effectrapportage gevolgd worden als ware het een formeel verplichte milieu-effectrapportage met inschakeling van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Hoogachtend,

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
voor deze:

De directeur-generaal Milieubeheer,
o.l.

De directeur Bestuurszaken,

mr. J.H. van den Heuvel

MWA 95/1657

TREB

duur

lange termijn

Bijlagen

NOTIFICATIE
19.5.95 30.10.95
het bevel van het
wettelijk bevel

Bijlage 3 Openbare kennisgeving van de Startnotitie

Op donderdag 18 januari 1996 geplaatst in het Deventer Dagblad (incl. Sallands Dagblad), de Zwolse Courant (gehele oplage), Meppeler Courant (gehele oplage) en Staatscourant.

Locatiekeuze grootschalige oppervlaktewaterwinning.

Ondanks succesvolle acties om het zuinig gebruik van drinkwater te bevorderen en het inzetten van zuiniger apparatuur zal in de toekomst de vraag naar drinkwater blijven toenemen. Om de aan deze vraag naar drinkwater te kunnen blijven voldoen zal het na omstreeks 2010 in Overijssel noodzakelijk zijn om gebruik te gaan maken van oppervlaktewater voor de bereiding van drinkwater. De provincie en waterleidingbedrijven hebben in de afgelopen twee jaar onderzoeken uitgevoerd naar de mogelijkheden om gebruik te maken van oppervlaktewater voor de openbare drinkwatervoorziening in Overijssel. Uit deze onderzoeken zijn uiteindelijk zes gunstige locaties te voorschijn gekomen.

Voor deze laatste zes locaties wordt door de WMO een locatie-MER/plus gemaakt, waarin de voor- en nadelen van de locaties op een rij worden gezet. Gedeputeerde Staten van Overijssel willen de beste (twee) locaties vast leggen in het Waterhuishoudingsplan, Streekplan en Milieubeleidsplan. De WMO heeft haar voornemen en de wijze waarop zij het onderzoek wil opzetten, vastgelegd in de "Startnotitie MER/plus locatiekeuze grootschalige oppervlaktewaterwinning Overijssel".

De Startnotitie is op 22 december 1995 ingediend bij Gedeputeerde staten van Overijssel als eerste stap in een procedure die moet leiden tot het opstellen van een milieu-effectrapport (MER/plus).

De Startnotitie ligt gedurende de periode van 22 januari 1996 tot en met 16 februari 1996 op werkdagen, gedurende de normale openingstijden, ter inzage in de gemeentehuizen van de gemeenten Kampen, IJsselmuiden, Zwolle, Heino, Raalte, Brederwiede (te Vollenhove), Zwartsluis, Wijhe, Olst, Diepenveen (te Schalkhaar), Deventer en Bathmen. Tevens ligt de Startnotitie gedurende dezelfde periode van 8.30 - 16.30 uur in de bibliotheek van het provinciehuis, Luttenbergstraat 2 te Zwolle ter inzage.

Naar aanleiding van de Startnotitie moeten door Gedeputeerde staten van Overijssel Richtlijnen worden opgesteld over de gewenste inhoud van de, door de WMO op te stellen, MER/plus. Op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer stellen wij een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over de gewenste inhoud van de te geven richtlijnen.

Deze opmerkingen kunnen tot en met 16 februari 1996 schriftelijk worden gezonden aan Gedeputeerde Staten van Overijssel, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij het bureau Waterhuishouding van de provincie Overijssel (telefoonnummer 038 425 15 26).

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	960209	Gedeputeerde Staten van de provin- cie Flevoland	Lelystad	960226
2.	960129	Gedeputeerde Staten van de provin- cie Friesland	Leeuwarden	960226
3.	960208	Staatstoezicht op de volksgezond- heid; Inspectie van de volksgezond- heid voor de hygiëne van het milieu voor Overijssel	Zwolle	960226
4.	960206	Ministerie van Landbouw, Natuurbe- heer en Visserij, Directie Oost	Deventer	960226
5.	960212	Landbouwschap, Gewestelijke Raad voor Overijssel	Zwolle	960226
6.	960213	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	960226
7.	960206	Gedeputeerde Staten van de provin- cie Gelderland	Arnhem	960226
8.	960213	Staatsbosbeheer; Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Regio Overijssel	Hellendoorn	960226
9.	960214	Waterschap Wold en Wieden	Steenwijk	960226
10.	960215	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieube- heer, Inspectie van de Ruimtelijke Ordening in de provincies Overijssel en Gelderland (IRO Oost)	Deventer	960226
11.	960215	Ministerie van Verkeer en Water- staat, Directoraat-Generaal Rijkswa- terstaat, Directie Oost-Nederland	Arnhem	960226
12.	960215	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Wijhe	Wijhe	960226
13.	960216	Waterschap Salland	Raalte	960228
14.	960215	W.B.J. Hunneman	Heeten	960228
15.	960215	G.J. Jonas	Oene	960228

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
16.	960215	L. Steendijk	Olst	960228
17.	960215	M. Eijerkamp	Welsum	960228
18.	960215	J. Schokkenkamp	Welsum	960228
19.	960215	G. Boerkamp	Olst	960228
20.	960215	G.J. Nieuwenhuis	Welsum	960228
21.	960215	H.J. Koekkoek	Olst	960228
22.	960215	G. van Werven	Olst	960228
23.	960215	A. Hassink	Welsum	960228
24.	960215	H.J. Huiskamp	Veessen	960228
25.	960215	H.L.H. ten Have	Olst	960228
26.	960214	Burgemeester en Wethouders van de gemeente IJsselmuiden	IJsselmuiden	960228
27.	960215	J.J. Voorhorst	Welsum	960228
28.	960215	H. Eikelboom	Oene	960228
29.	960215	A.J. Smeenk	Olst	960228
30.	960215	H.J. Steunenberg	Olst	960228
31.	960215	B.J.H. Westerland	Olst	960228
32.	960215	W.L.M. Tiebot	Olst	960228
33.	960215	A. Markvoort	Wesepe	960228
34.	960215	W. Boksebeld	Olst	960228
35.	960215	W.M.A. Rankenberg	Olst	960228
36.	960215	J.A. Haarman en 31 mede-onderte- kenaars	Boskamp	960228
37.	960215	J.G. Elshof en P. Elshof	Olst	960228
38.	960215	H.H.S.M. Haverkamp	Olst	960228
39.	960215	A.W. Boerkamp	Olst	960228
40.	960215	L.J.W. Keurhond	Olst	960228

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
41.	960215	A.W. Boerkamp	Olst	960228
42.	960215	J.Z. v.d. Weerd	Welsum	960228
43.	960216	LTO MidOost afdeling Wijhe	Wijhe	960228
44.	960215	LTO MidOost afdeling Olst	Olst	960228
45.	960215	H.E.B. Kinds	Olst	960228
46.	960215	G. Dommerhold	Olst	960228
47.	960215	J.G.A. Beumer	Olst	960228
48.	960215	J.A.M. Jansen	Olst	960228
49.	960215	E.G.W. Jansen	Olst	960228
50.	960215	A. Slingerland	Olst	960228
51.	960221	Bijsterbosch Beheer B.V.	Welsum	960228
52.	960221	D. Pelleboer, namens LTO MidOost afdeling Kampen/IJsselmuiden	IJsselmuiden	960228
53.	960215	Maatschap Poppe	Olst	960228
54.	960215	B.A. Doornebosch, namens LTO Wel- sum	Welsum	960228
55.	960215	G. Fuit-Bosch	Welsum	960228
56.	960215	Maatschap Menkveld	Welsum	960228
57.	960215	J. Boerkamp	Olst	960228
58.	960215	E.B. Bredenoord	Welsum	960228
59.	960215	A.M. van Zetten en J.W. van Zetten	Welsum	960228
60.	960215	A.J.M. Elshof	Olst	960228
61.	960215	L. Alberts	Welsum	960228
62.	960215	T. Boerkamp	Olst	960228
63.	960220	Familie W.J. Boerkamp	Olst	960228
64.	960215	A.F. Klein Lankhorst	Wesepe	960228
65.	960221	G. Roetert en J.W. Roetert	Olst	960228
66.	960215	G. Roetert	Olst	960228
67.	960215	J.H.J. Straatman	Olst	960228
68.	960215	G.H. Hoogenkamp	Olst	960228

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
69.	960215	G. Veldkamp	Welsum	960228
70.	960221	C.M.A. van den Berg	Wijhe	960228
71.	960215	H.W.H. Kloosterman	Olst	960228
72.	960216	LTO MidOost Afdeling Heino	Heino	960228
73.	960221	W. Brus, namens LTO MidOost afde- ling Brederwiede	Giethoorn	960228
74.	960215	Maatschap van den Berg	Olst	960228
75.	960215	M.G. Willemsen	Wesepe	960228
76.	960226	G.J. Niemeijer	Olst	960228
77.	960221	Loonbedrijf B.J. Grootenhuis	Olst	960304
78.	960223	A.H.M. Smits van Oyen-van Limburg Stirum, namens de erven J.M. graaf van Limburg Stirum	Drimmelen	960304
79.	960215	Maatschap H.B.M. en A.H.J. Koe- koek	Olst	960304
80.	960215	Gebroeders Hassink	Oene	960304
81.	960222	drs.ing. B.M. van Ooijen	Olst	960304
82.	960222	J. Marskamp	Wilsum	960304
83.	960222	R. Marskamp	Wilsum	960304
84.	960221	E.J.Th. Schild en U. Schild-Kamlah	Olst	960304
85.	960222	H.J. Koekoek	Olst	960304
86.	960215	A. Smeenk	Diepenveen	960304
87.	960215	Maatschap G.H. en G.J. Huiskamp	Welsum	960304
88.	960215	H. Logtenberg	Olst	960304
89.	960215	A.W. van Wesven	Olst	960304
90.	960227	Zuiveringschap West-Overijssel	Zwolle	960304
91.	960215	J.H. Riphagen	Oene	960304
92.	960215	H.H. Kooiman	Oene	960304
93.	960215	G.J. Flierman	Olst	960304
94.	960215	H.W.G. van der Linde	Olst	960304

Bijlage 5: Reactienota, verwerking van binnengekomen adviezen en reacties.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
Commissie voor de milieu-effectrapportage (Cmer).		
Cmer	Het MER wordt door de WMO betiteld als een MER/plus, waarin naast milieuaspecten, ook andere aspecten gezien zullen worden. Alhoewel de Commissie (mer) het belang van een dergelijke integrale aanpak onderschrijft, heeft zij zich - gelet op de wettelijke doelstelling van m.e.r. en haar taak in deze - in haar advisering beperkt tot de aan het milieubelang gerelateerde hoofdcriteria kwaliteits- en volksgezondheidsaspecten, milieu, natuur, landschap en ruimtegebruik. Geen uitspraken worden gedaan over bedrijfsvoeringaspecten, economie, bestuurlijk-juridische, organisatorische en maatschappelijke aspecten.	Dit standpunt van de Commissie mer wordt gerespecteerd. De hoofdcriteria, waarover de Cmer geen uitspraken heeft willen doen zijn overigens (in gewijzigde en aangevulde vorm) wel in de Richtlijnen opgenomen.
Cmer	Hoofdpunten van het advies (zoals opgenomen op blz 1 van het advies van de Cmer). De belangrijkste milieu-aspecten waarover het MER/plus informatie moet geven zijn: * een onderbouwing op milieu-aspecten van de uitgangspunten voor het voornemen, met name de selectie van de zes potentiële winningslocaties - met speciaal aandacht voor het afvallen van het stroomgebied van de Overijsselse Vecht als potentiële winningsbron - en de keuze om in alle gevallen buitendijks te winnen; * de bestaande samenstelling en kwaliteit van terrestrische en aquatische ecosystemen (voor zover deze door het voornemen beïnvloed kunnen worden) en de gevoeligheid van deze ecosystemen voor veranderingen in waterkwaliteit en waterkwantiteit; * de effecten van het voornemen op: • geomorfologie; • verlies en winst aan natuur door verdroging of vernatting - vooral de effecten op vegetatie, maar daarnaast ook effecten op fauna - en de mogelijkheden voor natuurontwikkeling in combinatie met oppervlakte-infiltratiesystemen of (in de uiterwaarden) in combinatie met oevergrondwaterwinning; natuureffecten dienen daarbij zoveel mogelijk gekwantificeerd te worden; • landschappelijke inpassing (bijvoorbeeld infiltratiegeulen, bekkens, puttenveld).	In hoofdstuk 2 is uitgebreid ingegaan op de procedure, die tot het voornemen heeft geleid. In § 3.3 wordt gevraagd om een onderbouwing van de besluitvorming die geleid hebben tot de selectie van de zes locaties. met name wordt ook gevraagd om aan te geven waarom de het stroomgebied van de Overijsselse Vecht is afgevallen. In de hoofdstukken 5 en 6 zijn de in het advies van de Cmer opgenomen. Aan het advies van de Cmer is in belangrijke mate tegemoet gekomen.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
Commissie voor water en milieu (CWM)		
CWM	Bij besluiten van de rijksoverheid (par. 5.4.) ook de Nota Landschap (LNV, 1992) noemen.	Is overgenomen in de Richtlijnen (zie § 3.3).
CWM	Duurzame wincapaciteit. Het ontbreken van een vastgelegde 'duurzame wincapaciteit', de onzekerheid met betrekking tot de ontwikkeling van de drinkwaterbehoefte en het effect van waterbesparing (op lange termijn), leiden tot een relatief grote benodigde winhoeveelheid, namelijk tussen 8 en 39 miljoen m3 per jaar. Deze marge is erg ruim. Het verdient derhalve aanbeveling dat bestuurlijke keuzen worden gemaakt omtrent de 'duurzame wincapaciteit' van grondwater in relatie tot het aandeel dat gedekt wordt uit oppervlaktewater. In dit kader is het kunnen wellicht scenarioberekeningen worden opgesteld, gebaseerd op verschillende waterbesparingspercentages, zoals aangegeven in het Beleidsplan drink- en industriewatervoorziening.	De cijfers over de "duurzame capaciteit" in de Startnotitie zijn schattingen met een redelijk grote marge. Bij de reservering van lokaties is uitgegaan van een gemiddelde schatting. Gezien de onzekerheden in deze schatting en de onzekerheden ten aanzien van de waterbesparing is in de Startnotitie uitgegaan van een veilige marge. Parallel aan de MER wordt de "duurzame capaciteit" nader onderzocht. Scenario berekeningen worden op dit moment niet relevant geacht gezien de stapeling van onzekerheden. Verder is de termijn, die nodig is om de winningen te realiseren zo groot dat nu reeds begonnen moet worden met de procedure. In de Richtlijnen wordt gevraagd de schatting nader te onderbouwen, zodat een goed idee ontstaat waarop de schatting is gebaseerd.
CWM	Niet duidelijk is of aan de onderscheiden hoofdcriteria al dan niet gelijke gewichten worden toegekend.	In de MER zal hierop moeten worden ingegaan. Aan het begin van het proces worden hierover geen uitspraken gedaan. Het ligt echter niet voor de hand alle criteria even zwaar te wegen.
CWM	In MER-plus, mag het milieu-aspect niet naar de achtergrond gedrongen worden. Dit aspect verdient een volwaardige zowel bij de verkenning van de alternatieven, als selectie daarvan. In dit verband kan wellicht ook aandacht worden geschonken aan het opslaan en verwerken van slib (kopje 'milieu' op pag. 15, Startnotitie).	Deze opmerking wordt onderschreven. De slibproductie wordt als subcriterium genoemd (zie § 6.1).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
Provinciale Planologische Commissie.		
PPC	Aandacht wordt gevraagd voor de (regie-)rol die de provincie in dit proces heeft. Met het bekendmaken van de startnotitie heeft de WMO als initiatiefnemer voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd waar direct betrokken instanties en bewoners in de omgeving van de potentiële lokaties over het initiatief zijn geïnformeerd. De provincie was op deze bijeenkomsten niet aanwezig, noch heeft u de betrokken instanties (gemeenten en waterschappen) vooraf over het beleidsvoornemen geïnformeerd. Voor het welslagen van het initiatief adviseert de PPC om het belang de betrokkenheid van de provincie bij het overleg en de voorlichting niet te onderschatten en hier in de toekomst meer inhoud aan te geven.	De provincie moet voor komen dat in de toekomst hierover weer irritaties ontstaan. De voorlichting zal nog zorgvuldiger en nadrukkelijker ter hand worden genomen.
PPC	De PPC heeft waardering voor het voornemen van de provincie om het lange- termijnbeleid voor de drinkwatervoorziening zoals dat voorlopig in het Grondwaterbeheersplan Overijssel 1994-1997 is opgenomen, in de strategische plannen een plaats te geven. De keuze van nieuwe lokaties voor grootschalige winning van drinkwater uit oppervlaktewater is hier een onderdeel van. Daarmee wordt de drinkwatervoorziening terecht meer planmatig benaderd en worden tijdig relaties gelegd tussen de beleidsvelden water, milieu en ruimtelijke ordening. De PPC ondersteunt het voornemen om het lange-termijnbeleid voor de drinkwatervoorziening in strategische plannen op te nemen.	Waarvan akte.
PPC	De PPC acht het van belang om de duurzame capaciteit van bestaande winningen, een programma voor waterbesparing en beperking van het gebruik van drinkwater door de industrie als onderdeel van het lange-termijnbeleid in de relevante strategische plannen op te nemen. Teneinde het ruimtebeslag voor nieuwe winningen zo klein mogelijk te houden dient de marge van onzekerheid van met name de duurzame capaciteit zo beperkt mogelijk te zijn.	Genoemde elementen worden in de op te stellen herzieningen van de strategische plannen opgenomen.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
PPC	Met het realiseren van nieuwe winningen wordt niet alleen in de groeiende behoefte aan drinkwater voorzien, maar ontstaat ook ruimte voor het oplossen van knelpunten bij de bestaande winningen. Bij het oplossen van deze knelpunten zullen de nadelen van het gebruik van oppervlaktewater moeten worden afgewogen tegen de voordelen van het oplossen van knelpunten bij bestaande grondwaterwinningen. De commissie tekent hierbij aan dat overwegingen van milieu en volksgezondheid geen aanleiding mogen zijn om een voorkeur uit te spreken voor het gebruik van grondwater als bron voor de drinkwatervoorziening. Immers, het drinkwater moet, los van de herkomst, voldoen aan de geldende normen. Dit neemt overigens niet weg dat er ruimtelijke of financiële overwegingen kunnen bestaan om voor de ene of de andere grondstof te kiezen. De MER zal daaromtrent meer duidelijkheid moeten geven. De PPC is van mening dat milieu- en volksgezondheidsaspecten ten aanzien van de kwaliteit van het drinkwater geen overweging mogen zijn om een voorkeur voor het gebruik van grondwater uit te spreken. De MER zal meer duidelijkheid moeten geven omtrent de vraag in welk geval grond- dan wel oppervlaktewater de meest wenselijke grondstof is.	De opmerking wordt onderschreven. Wel wordt hier nog nadrukkelijk aan toegevoegd, dat grondwater de belangrijkste grondstof voor de bereiding van drinkwater moet blijven, mede gezien de rol die voor grondwater is weggelegd in geval van calamiteiten op het oppervlaktewater.
PPC	De PPC merkt op dat het grootschalig gebruik van oppervlaktewater voor de productie van drinkwater een nieuw gegeven is voor de provincie Overijssel. Dit zou aangegrepen kunnen worden om na te gaan in hoeverre het mogelijk is om oppervlakte water van mindere ("B") kwaliteit voor industriële doeleinden te gaan gebruiken. Dit zou tevens een nieuwe impuls kunnen geven aan een beperking van het grondwatergebruik door de industrie. Zonder hier al te grote verwachtingen van te hebben zou overwogen kunnen worden om concentraties van (nieuwe) bedrijven op deze wijze apart van water te voorzien. Bij de locatiekeuze zouden de fysieke mogelijkheden hiervoor in beeld gebracht kunnen worden. Een en ander zal met specifieke beleidsmaatregelen moeten worden ondersteund. Daar we het hier echter hebben over de lange termijn, lijkt er voldoende tijd om deze optie nader uit te werken. De PPC geeft GS daarom in overweging na te gaan in hoeverre het gebruik van oppervlaktewater voor de industrie mogelijkheden biedt om het grondwatergebruik te beperken.	In het reguliere beleid heeft dit punt reeds aandacht. Verder blijft het onze aandacht houden. Indien oppervlaktewater aan industrie geleverd moet worden, dan moeten deze bedrijven in de buurt van oppervlaktewater zijn gelegen. Dit is echter maar in een zeer beperkt aantal gevallen het geval. verder heeft rijksbelasting op het onttrekken van grondwater ook al een sanerend effect, dit effect is echter nog niet goed te kwantificeren.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
PPC	<i>Taakverdeling</i> De PPC adviseert in het MER aandacht te schenken aan de taakverdeling en verantwoordelijkheden van zowel de provincie als de WMO voor het lange-termijnbeleid voor de drinkwatervoorziening.	In de Richtlijnen wordt aandacht besteed aan dit onderwerp. De provincie is bevoegd gezag en de WMO is initiatienemer. Door deze taakverdeling worden de verantwoordelijkheden gescheiden. Wij onderschrijven wel het grote belang dat aan een veilige en ongestoorde drinkwatervoorziening moet worden gehecht.
PPC	<i>MER-plus</i> Het maken van een "MER-plus" spreekt aan, maar dit mag niet ten koste gaan van de herkenbaarheid van zowel de ruimtelijke als de milieuaspecten in het op te stellen MER.	Deze opmerking onderschrijven wij. In de Richtlijnen krijgt dit punt nadrukkelijk aandacht. (zie § 6.1)
PPC	<i>Gevolgen voor de landbouw</i> De PPC geeft in overweging bij het vergelijken van de effecten de gevolgen voor de landbouw herkenbaar in beeld te brengen.	De landbouw is als apart hoofd criterium in de Richtlijnen opgenomen.
PPC	<i>Lokaties</i> De commissie heeft met waardering kennis genomen van het zorgvuldig uitgevoerde zoekproces en stemt in met de geselecteerde lokaties.	Waarvan akte.
PPC	<i>Vergelijking van alternatieven</i> Geadviseerd wordt de alternatieven zo inzichtelijk en gekwantificeerd mogelijk te beschrijven. Voor het vergelijken heeft de commissie een voorkeur voor beschrijving van alternatieven per invalshoek.	Dit punt wordt onderschreven. Is opgenomen in § 4.3.1.
PPC	<i>Overige aspecten</i> 1 de Nota Landschap (Ministerie LNV 1992) bij de lijst van eerder genomen besluiten; 2 rekening houden met de nu nog concept-beleidslijn hoogwater, als alternatieven worden beschreven waarbij werken in het winterbed van de IJssel uitgevoerd zullen worden; 3 bij de beschrijving van de effecten per alternatief zal, overeenkomstig het beleid van rijk en provincie, aandacht moeten worden besteed aan compenserende en/of mitigerende maatregelen; 4 bij de beschrijving van de effecten per alternatief een visuele indruk van de vormgeving en het volume van de benodigde bebouwing op of bij de lokaties; 5 per alternatief aangeven welke functieveranderingen in het kader van de ruimtelijke ordening wenselijk zijn om de voorgenomen activiteit te realiseren; 6 per alternatief de mogelijkheden van natuurontwikkeling in combinatie met waterwinning onderzoeken.	ad.1 is opgenomen. ad.2 wordt genoemd in de Richtlijnen (§ 6.1). ad.3 in de Richtlijnen zijn hierover bepalingen opgenomen (§ 4.3.3). ad.4 dit onderdeel zal in het onderdeel landschap aan de orde moeten komen. In de Richtlijnen komt dat tot uitdrukking in § 6.1 onder landschap. ad.5 komt in het onderdeel "ruimtegebruik" in de Richtlijnen terug (§ 6.1). ad.6 komt in het onderdeel "natuur" in de Richtlijnen terug (§ 6.1).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
Algemeen		
1, 2, 6, 90	Startnotitie geeft geen aanleiding tot advies.	Waarvan akte.
3	In hoofdstuk 4 worden negen criteria genoemd. Worden de gewichten even zwaar gewogen? Twijfel bestaat aan het nut van de "multi-criteria analyse". De methode is niet erg doorzichtig. Initiatiefnemer en bevoegd gezag zullen hier aandacht aan moeten besteden. De eventueel toe te passen methode dient inzichtelijk te zijn.	Dit standpunt wordt onderschreven. In de Richtlijnen is de MCA niet voorgeschreven, de resultaten moeten in het MER overzichtelijk en inzichtelijk worden gepresenteerd.
3	Het aandeel grondwater in de drinkwatervoorziening daalt in het ongunstigste geval te ver. Verontreinigingen in de grote rivieren zijn soms ondanks bodempassage en goede reinigingstechnieken moeilijk te verwijderen. Ook kunnen naitjeffecten als gevolg van verblijftijd in de bodempassage het gebruik van oeverfiltraat als grondstof gedurende lange tijd frustreren. Een substantieel deel van het drinkwater dient door grondwater te blijven worden gedekt. De duurzame capaciteit van bestaande winningen mag niet automatisch op het minimum gezet worden, het MER en de besluitvorming daarover dient helder te zijn. Wat is de rol van de eigen grondwaterwinningen door de industrie en de levering van oppervlaktewater in dit geheel.	Grondwater blijft een belangrijke rol vervullen in de drinkwatervoorziening in Overijssel. De "duurzame capaciteit" wordt zeker niet lichtvaardig op het minimum gezet. De bepaling van de "duurzame capaciteit" vereist een zorgvuldige aanpak. De risico's van het gebruik van oppervlaktewater moeten in de MER duidelijk worden. In de Richtlijnen zijn daarover bepalingen opgenomen (§ 6.1). De grondwaterwinningen door industrie staan formeel los van deze MER-procedure. Zuinig gebruik van grondwater door de industrie heeft in het reguliere beleid wel degelijk onze aandacht.
3	Provincie behoort naast bevoegd gezag ook op te treden als initiatiefnemer. Deze keuze heeft uitleg.	Voor scheiding van rollen is in dit geval gekozen uit oogpunt van scheiding van verantwoordelijkheden.
4	Bij lijst eerder genomen besluiten dient ook de Nota landschap (LNV, 1992) te worden genoemd.	Is aan voldaan.
4	Het milieu aspect dient een volwaardige plaats te behouden in het MER-plus (zowel in alternatieven als varianten).	Wordt onderschreven.
4	Compensatiebeleid van rijk en provincie moet in MER worden toegepast.	Wordt onderschreven (zie § 4.3.3 van de Richtlijnen).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
7	Lokaties (m.u.v. Leeuwtveld) liggen op korte afstand van Gelderland. Er dient in de MER ook rekening te worden gehouden met de belangen op Gelders grondgebied, dus de effecten op Gelders gebied moeten ook in beeld gebracht worden.	In de Richtlijnen is dit opgenomen in § 3.1 Probleemstelling.
7	Effecten op de stabiliteit van de waterkeringen moeten in beeld gebracht worden.	Effecten op de rivier moeten in beeld gebracht worden (voorzover relevant) (zie § 6.1).
7	Er dienen relaties gelegd te worden met het aangescherpte beleid in de drie strategische plannen van Gelderland.	De drie strategische plannen zijn net in concept gereed. Daar zal rekening mee worden gehouden (voor zover relevant).
7	WMO kan contact opnemen met Gelderse bedrijven om van de ervaringen met MER Over-Beluwe te leren.	Ervaringen van anderen zullen zeker te baat worden genomen.
10	In de Richtlijnen voor de MER moeten voor alle lokaties een beschrijving worden opgenomen van de relatie en combinatie oppervlaktewaterwinning - natuurontwikkeling). Hierbij kan ook de win-win-gedachte worden betrokken.	Dit is zeker punt van aandacht in de Richtlijnen (zie § 6.1)
10	Instemming met de te onderzoeken lokaties. Ze zijn aan het eind van de systemen gelegen.	Waarvan akte.
10	In MER moet aangegeven worden welke functieverandering in het kader van RO moet plaatsvinden om de oppervlaktewaterwinningen operationeel te maken.	Is in de Richtlijnen opgenomen (zie § 6.1).
11	Speciale aandacht wordt gevraagd voor het bouwen in het winterbed (concept-beleidslijn "hoogwater en het gebruik van het winterbed", rijkswaterstaat, hoofddirectie, 23 januari 1996). Met deze beleidslijn dient rekening te worden gehouden.	Is in de Richtlijn opgenomen (zie § 6.1).
11	Onttrekken van 40 miljoen m ³ /jaar levert geen problemen op voor de afvoer. In droge tijden zal dat in de beschouwing worden betrokken bij het droogteoverleg voor het IJsselmeer-gebied. De functie drinkwatervoorziening heeft daarbij een hoge prioriteit.	Waarvan akte.
12	Ook is geen aandacht besteed aan de extra handhaving van de voorschriften in de milieuvergunning door gemeente. In de MER moet dit opgenomen worden. In de hoofdcriteria 7 en 8 moet ook aandacht besteed worden aan de handhavingsinspanningen.	Aan handhavingsinspanning wordt in de MER aandacht besteed voorzover dat relevant en onderscheidend is voor de locatiekeuze (zie § 6.1).

Nummer reactie (zie lijst)	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken
12	In de Startnotitie ontbreekt aandacht voor bodembeschermende maatregelen voor inrichtingen en burgerwoningen. Bij hoofdcriterium 7 Economie zal opgenomen moeten worden dat aanleg riolering in betreffende gebieden opgenomen moeten worden.	In de Richtlijnen wordt hieraan aandacht besteed in het hoofdcriterium "economie" (zie § 6.1).
13	Bij de lokaties direct aan de IJssel gaat minder landbouwgrond verloren.	Komt in de Richtlijnen aan de orde. De cijfermatige onderbouwing van deze stelling zal uit de MER blijken.
14	Het IDO is uitgangspunt van de Startnotitie maar lag niet ter inzage bij de Startnotitie.	In de MER/plus zal op de keuzes in het IDO worden ingegaan (zie § 3.3).
14	Waarom is besloten tot het niet verder ontwikkelen van het spaarbekken Grasbroek terwijl in Twente te korten zijn ? Twente moet zoveel mogelijk in de eigen waterbehoefte voorzien (ook gezien naar het streven naar een eigen provincie) en moet de problemen niet afschuiven naar de rest van de provincie.	Het verder ontwikkelen van 't Grasbroek is onmogelijk door de geohydrologische omstandigheden rond 't Grasbroek. De ontwikkeling van het spaarbekken Rutbekerveld is nog steeds in volle gang. Het is onmogelijk gezien de bodemopbouw dat Twente geheel in de eigen behoefte voorziet. De problemen van Twente worden niet afgeschoven naar de rest van de provincie, maar er wordt naar zorgvuldige oplossingen gezocht. Het kan niet zo zijn dat ieder deel van de provincie haar "eigen boontjes" moet doppen. Enige solidariteit mag worden verwacht (vergelijk de distributie van aardgas over Nederland).
14	Tijd voor advies is volgens advertentie geen 4 weken geweest.	De Startnotitie heeft van 22 januari 1996 tot en met 16 februari 1996 ter inzage gelegen. Dit zijn alle werkdagen van de vier weken.
14	Besluiten over de grootschalige waterwinningen dienen niet plaats te vinden in een <u>niet-verplichte</u> MER, maar in de daarvoor bestaande wettelijke procedure. Er zijn zeer veel belangen bij betrokken.	De vrijwillige MER wordt uitgevoerd om een zorgvuldige procedure te volgen. Het woord "vrijwillig" wil niet zeggen "vrijblijvend", want als eenmaal gekozen is voor de vrijwillige MER hebben de initiatiefnemer en het bevoegd gezag zich geheel aan de daarvoor geldende procedures te houden.
14	Alle milieu- en maatschappelijke aspecten moeten duidelijk in beeld gebracht worden.	Wordt onderschreven. De landbouw is als een apart hoofdcriterium opgenomen (zie § 6.1).
70	Gevraagd wordt om nadere onderbouwing van de behoefte van 30 miljoen m ³ /jaar (zeker gezien de huidige onttrekking van 70 miljoen m ³ /jaar).	In de Richtlijnen is opgenomen, dat in de MER/plus dit onderdeel nader onderbouwd moet worden (zie § 3.2).
70	Wat zijn de cumulatieve effecten van grond- en oppervlaktewaterwinning in westelijk Overijssel en wat zijn de toegevoegde effecten van de twee nieuwe winningen.	Cumulatieve effecten worden niet verwacht gezien de, volgens de Startnotitie, voorgenomen inrichting van de winningen.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
78	De inspraak wordt niet serieus genomen. Er waren per locatie rapporten beschikbaar, die slechts na aandringen beschikbaar werden gesteld. Deze rapporten werden tijdens de voorlichting als achterhaald bestempeld. Er wordt de mogelijkheid geboden om inspraak te geven over de Richtlijnen, terwijl men al begonnen is met de MER.	De inspraak wordt wel degelijk serieus genomen. De bedoelde rapporten waren tussentijdse rapporten van de WMO (uit stap 3: Nadere bepaling technische haalbaarheid), die echter een goed beeld geven van waar men aan moet denken. Dat deze rapporten toch openbaar zijn gemaakt geeft blijk van de openheid waarmee de streek wordt benaderd. De WMO is inderdaad met voorbereidende werkzaamheden voor de MER/plus begonnen. Dit wil echter niet zeggen dat de MER/plus niet aan de Richtlijnen moet voldoen.
78	Mogelijke gevolgen van realisatie van een project op het vrijwillige karakter van natuurontwikkeling in Overijssel dient onderzocht. Gekeken moet worden naar het draagvlak in het geval dat de oude grondeigenaren en/of gebruikers voorrang krijgen bij het pachten van de gronden, danwel betrokken worden bij het beheer.	Natuurontwikkeling blijft op basis van vrijwilligheid. De vraag of de "oude" eigenaren en/of gebruikers voorrang krijgen bij het pachten van de gronden, danwel betrokken worden bij het beheer, is in deze MER/plus nog niet aan de orde. Dit is een onderwerp dat mogelijk bij de inrichtings-mer aan de orde kan komen.
78	Aankoop van water van elders (binnen en buitenland) moet als nul-optie worden meegenomen.	De aanvoer van water van elders wordt in de Richtlijnen aan de orde gesteld (zie § 3.1). Het maakt echter onderdeel uit van de probleemstelling.
78	De effecten van oeverwinningen moet vergeleken worden met oppervlaktewaterwinning. De gegevens moeten op eenvoudige wijze te verkrijgen zijn.	Alle opties moeten in de MER/plus op een overzichtelijke manier worden gepresenteerd (zie § 7). Overigens het rechtstreeks gebruik van oppervlaktewater is op voorhand uitgesloten, omdat de voorkeur wordt gegeven aan het gebruik van een bodempassage. Voorkomen wordt hiermee dat restproducten van de desinfectie in het water achterblijven.
78	Aandacht moet worden besteed aan cumulerende effecten van elkaar overlappende winningen.	De kans dat winningen elkaar overlappen is niet aanwezig. Mocht dat wel het geval zijn dan komt dat wel uit de beschrijving van de effecten (zie § 6).
78	Inventarisatie van de natuur moet plaats vinden niet alleen op de locatie, maar ook in de directe omgeving daarvan.	De inventarisaties vinden daar plaats waar effecten optreden (zie § 5 onderaan).
81	Effecten op landschap, landbouw en drinkwaterwinning van de veranderende samenstelling van het water in de bodem en de processen in de bodem moeten in het MER aangegeven worden.	De hele MER/plus is hier op gericht (zie § 6.1).
Duurzaamheid / capaciteit		

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
4	Dekkingsbehoefte is ruim ingeschat. Er is behoefte aan waterbesparingsscenario's zoals verwoord in het Beleidsplan Drink- en Industriewatervoorziening, namelijk 10-15-20% besparing in resp. 2000, 2010 en 2020. Hiermee kunnen alternatieven worden ontwikkeld van 30 miljoen m ³ /jaar of minder.	In hoofdstuk 3 van de Richtlijnen wordt aangegeven, dat deze onderdelen uitgebreid in de MER/plus worden behandeld.
3	Duurzame capaciteit grondwaterwinnigen staat nog niet vast. Er is een zeer grote spreiding in de schatting (ca.85 - 100 miljoen m ³ /jaar), terwijl de behoefte in 2020 124 miljoen m ³ /jaar bedraagt. De extra behoefte zou dus tussen 8 en 39 miljoen m ³ /jaar kunnen bedragen.	Zie opmerkingen bij reactie van CWM.
10	Door waterbesparing kan de behoefte worden verkleind. In het MER moet aandacht besteed worden aan de besparingen in het kader van duurzaam bouwen.	Waterbesparing is een belangrijk element. Echter het gaat hier om reserveringen van lokaties, waarbij rekening moet worden gehouden met tegenvallende resultaten. Voorkomen moet worden dat "we ons rijk rekening". Natuurlijk moet de waterbesparing met veel kracht verder worden gestimuleerd. Wij achten dat een belangrijk onderwerp.
Landbouw		
5	Het hoofdcriterium "landbouw" wordt gemist. Het belang van de landbouw rechtvaardigt dat expliciet naar dit belang wordt gekeken, met name de volgende aspecten: - vermindering opbrengsten; - areaal met beschermende bepalingen; - in hoeverre kunnen beschermende bepalingen bij bestaande winningen vervallen, danwel worden verminderd.	De landbouw is als een apart hoofdcriterium in de Richtlijnen opgenomen (zie § 6.1).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94	Bij de 9 hoofdcriteria is de landbouw niet genoemd. Wel wordt in de criteria 6, 7, 8 en 9 de landbouw genoemd, maar de landbouw is daarin geen hoofdcriterium. Bij de hoofdcriteria milieu, natuur en landschap wordt geen enkele aandacht besteed aan het huidige landbouwkundig gebruik. Vestiging van een waterwinning heeft uitstraling op de omgeving en legt beslag op landbouwgrond. Ook kan verdrogings- en vernattingsschade optreden. Aan alle aspecten van de landbouw dient aandacht besteed te worden. Het ruimtebeslag is groot. De winningen hebben invloed op het realiseren van duurzame landbouw. Ook invloed op andere aspecten dienen te worden meegenomen (bijvoorbeeld mest- en ammoniak beleid). De landbouw moet als apart hoofdcriterium worden meegenomen.	De landbouw is als een apart hoofdcriterium in de Richtlijnen opgenomen (zie § 6.1).
Duursche Waarden		
8	Locatie Duursche Waarden: de, in de Startnotitie aangegeven, cirkel betreft niet Duursche Waarden, maar de Welsumer Waarden en Olster Waarden	De naam Duursche Waarden dekt niet geheel de lading. In de Richtlijnen is dat ondervangen door de naam "Olster Waarden" er tussen haakjes bij te zetten (zie § 2.2.3 en § 4.2).
15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 27, 28, 31, 35, 41, 42, 44, 45, 51, 54, 55, 56, 58, 59, 61, 66, 80, 87, 91, 92	Het project Welsumer- en Duursche Waarden legt weer een claim op de landbouwgronden. Ook de natuurontwikkeling in de Duursche Waarden en Welsumer Waarden heeft al een ongunstige uitstraling. De aanleg van nevengeulen kan een bedreiging vormen. Verder is het gebied gelegen in de landinrichting Olst-Wesepe en Epe-Emst. Dit moet meegenomen worden.	In de Richtlijnen is de landbouw als een apart criterium opgenomen. In dit onderdeel wordt ook de landbouwstructuur en de autonome ontwikkeling meegenomen. Dit geeft naar onze mening voldoende waarborgen voor een evenwichtige afweging van de landbouw belangen. De aanleg van een eventuele nevengeul wordt in de effecten meegenomen als onderdeel van de inrichting van de winning. Bij de afwegingen kunnen landinrichtingsprojecten een rol spelen. In de MER/plus komt dit naar voren in de vorm van de autonome ontwikkeling.
15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 27, 28, 31, 35, 41, 42, 44, 45, 51, 54, 55, 56, 58, 59, 61, 66, 80, 84, 87, 91, 92	Rekening moet worden gehouden met verontreinigingen in Olst (Olasfa) en voormalige storten in Den Nul en het Beltenbos.	De genoemde verontreinigingen komen in de MER/plus aan de orde in het onderdeel milieu (zie § 6.1).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
76	Vragen ten aanzien van de aanleg van de bekkens bij de Duursche Waarden (Duursestraat): - wanneer eventuele aanleg; - tijdsduur van aanleg; - afvoer zand en grind (welke routes); - grondwaterstand tijdens aanleg (verzakkingen).	In de locatie-MER die hier aan de orde is zullen genoemde punten aan de orde komen voorzover ze onderscheidend zijn voor de keuze van de lokaties. Andere zaken zullen bij de inrichtings-mer worden behandeld. Bij een inrichtings-mer zijn zaken als aan- en afvoerroutes zeer belangrijk, hiervoor zijn tijdelijke maatregelen denkbaar. Echter het lijkt niet waarschijnlijk dat deze zaken in de locatie-MER uitgebreid aan de orde zullen komen.
77	Bezwaren tegen beperkingen van de uitoefening van loonbedrijf.	Deze onderwerpen komen in de MER/plus aan de orde bij het onderdeel economie (zie § 6.1).
81	Duursche Waarden. 1 Verlaging van de grondwaterstand veroorzaakt veranderingen in decompositie, wat gevolgen heeft voor de zuivering. 2 Hoe hoog zijn de concentraties zware metalen in de IJssel? Zijn ander sporenelementen dan As bekend die hoge gehalten in het op te pompen infiltratie water kunnen hebben; 3 het type en de capaciteit van de mogelijke zuivering ten behoeve van de Olasfa-verontreiniging moet bekend zijn.	Deze vragen zullen aan de orde komen voor zover ze relevant zijn voor de keuze van de lokaties (zie § 6.1).
84	Duursche Waarden. Privacy wordt aangetast.	Deze vraag zal aan de orde komen voor zover ze relevant zijn voor de keuze van de lokaties.
52	In het gebied Koppelerwaard is in de jaren '80 een ruilverkaveling geweest. Er zal op grote schaal kapitaal vernietiging optreden. Draagvlak zal moeilijk te vinden zijn. Verder is compensatie voor de gronden moeilijk te vinden. Als dit niet mogelijk is zal dat op een andere adequate manier compensatie gezocht moeten worden.	In de Richtlijnen is de landbouw als een apart hoofdcriterium opgenomen (zie § 6.1). Dit schept voldoende waarborgen voor een zorgvuldige afweging.
Koppelerwaard en Zalk		
26	Worden extra eisen gesteld aan de rioleringen in het gebied Zalk en Koppelerwaard? Voor wiens rekening komen de kosten die ontstaan doordat: - riolering moet worden aangelegd worden in plaats van IBA's; - damwandschermen moeten worden geplaatst om verontreinigingen in te dammen; - extra verdroging in het invloedsgebied; - kosten voor toekomstige woningbouw, die ontstaan door tracékeuze transportleidingen.	Kosten die samenhangen met de inrichting van de winningen worden door het waterleidingbedrijf vergoed.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
52, 82	De lokaties Koppelerwaard en Zalk zijn voor de gemeenschappen Wilsum en Zalk erg belangrijk, de gebieden vormen het uitloopgebied voor de eigen burgers. Deze sociale functie moet blijven bestaan en mag niet worden gedwarsboord door afsluitingen.	Het lijkt zeer wel mogelijk om een waterwingebied te blijven gebruiken als uitloopgebied voor Wilsum en Zalk. Hierbij wordt (bijvoorbeeld) gewezen op de situatie van de winning Engels Werk bij Zwolle. Deze winning is in een park gelegen. In de inrichtings-mer komt dat verder aan de orde.
52	Er moet snel duidelijkheid komen. Er is tot nu toe onvoldoende informatie verstrekt.	Er bestaat blijkbaar het gevoel dat te weinig informatie is verstrekt. Hoewel wij van oordeel zijn dat voldoende informatie is verstrekt zullen wij in de toekomst nog zorgvuldiger met de informatie verstrekking omgaan.
82, 83	Koppelerwaard. Het is een onverteerbare situatie dat door een waterwinning in de Koppelerwaard de weidevogels daar de dupe van zullen worden.	In het MER/plus is dit een van de onderwerpen die in beeld gebracht worden (zie § 6.1). De keuze tussen de verschillende lokaties wordt pas gemaakt als alle effecten op tafel liggen.
82, 83	Koppelerwaard. Wat zijn de gevolgen van een (meestromende) geul ten aanzien van: 1 botulisme, als er geen open verbinding met de IJssel is; 2 overlast van muggen en eventueel ander ongedierte; 3 wateroverlast voor het dorp (o.a. het vol lopen van kelders en kruipruimtes), als het water zo dicht tegen de dijk aan komt te staan.	ad.1 Het gevaar voor botulisme wordt groter bij stilstaand water en in anaerobe omstandigheden. ad.2 Verder kunnen zich in stilstaand water meer muggen ontwikkelen. ad.3 De wateroverlast zal niet of nauwelijks toenemen. In de Richtlijnen zijn de punten ad.1 en ad.2 opgenomen (zie § 6.1, milieu effect/aspect: natuur). Punt ad.3 is verwerkt onder niet-milieu effect/aspect: ruimtegebruik (§ 6.1).
83	Koppelerwaard. Door de waterwinning wordt de exploitatie van melkveebedrijf moeilijk.	In § 6.1 is de landbouw als een apart hoofdcriterium opgenomen. Bij de uiteindelijke afwegingen zal deze vraag worden meegewogen.
Leeuwterveld		
9	Watervoorziening Zuidwest Drenthe en Zuidoost Friesland moet ook meegenomen worden. Door het inrichten van de winning Leeuwterveld (binnen kaders van gebiedsgericht beleid) kan wellicht oplossing bieden voor de knelpunten van de winningen Havelterberg (Drenthe) en Terwischa (Friesland). De provincies Friesland en Drenthe zouden moeten worden betrokken bij de MER.	De provincies Drenthe en Friesland worden op de hoogte gehouden van de voortgang van de MER/plus. Wij wijzen erop dat deze provincies ook in het Samenwerkingsverband Noord Nederland de behoefte dekking aan het bekijken zijn. Op ambtelijk niveau zijn wij daarbij als waarnemer betrokken. Het verplaatsen van de winningen Havelterberg en Terwisga zou moeten worden betrokken bij het bepalen van de duurzame capaciteit in Noordwest Overijssel. Het gaat bij deze MER om de reservering van lokaties voor de toekomst.

Nummer reactie (zie lijst)	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
73	In het gebied Leeuwtveld is tot nu toe onvoldoende en niet op de juiste wijze informatie verstrekt.	Er bestaat blijkbaar het gevoel dat te weinig informatie is verstrekt. Hoewel wij van oordeel zijn dat voldoende informatie is verstrekt zullen wij in de toekomst nog zorgvuldiger met de informatie verstrekking omgaan.
73	Bij de winning Leeuwtveld dient met de verschillende varianten ten aanzien van de <u>technische uitvoering</u> rekening te worden gehouden. Ook de gevolgen voor de landbouw van deze varianten dienen in beeld gebracht te worden.	In § 6.1 is de landbouw als een apart hoofdcriterium opgenomen. Bij de uiteindelijke afwegingen zal deze vraag worden meegewogen.
73	Er moet snel duidelijkheid geschapen worden omtrent de keuze van de winning. Betrokkenen kunnen dan inspelen op de nieuwe situatie.	Eind 1996/begin 1997 zal duidelijk moeten worden welke locatie gekozen wordt en wordt gereserveerd in het Waterhuishoudingsplan, Streekplan en Milieubeleidsplan.
Lierderbroek en Boskamp		
8	Locatie Lierderbroek: op voorhand wordt gewezen aanwezige kwelstromen die zorgt voor bijzondere vegetaties in de waterlopen. In hoeverre is winning van invloed op reservaat Molenpolder. Dit terrein moet na verwerving door Staatsbosbeheer een eigen inrichting en waterhuishouding krijgen.	In § 6.1 is aangegeven dat deze gegevens in het MER/plus gegeven moeten worden.
12	In het Lierderbroek is gekozen voor een open infiltratie. Dit in het betreffende gebied moeilijk inpasbaar en het geeft een groot ruimtebeslag. Verder is de locatie gelegen in de Landinrichting Salland-West. Realisering van een dergelijke waterwinning betekent vernietiging van maatschappelijk kapitaal. Uit de Startnotitie komt niet naar voren dat het ruimtebeslag 100 -200 ha is. Bij hoofdcriterium 6 Ruimtegebruik dient de grootte van gebouwen, bekkens en andere bouwwerken ten behoeve van de drinkwaterwinning te worden aangegeven. Hierbij dient tevens rekening gehouden met het landschappelijke karakter van het gebied. Daarnaast zou ook de ruimte die nodig is voor het vervoer van het water vanuit IJssel naar de locatie Lierderbroek aangegeven moeten worden.	De Richtlijnen geven aan dat in het MER/plus deze gegevens (voorzover relevant voor de locatiekeuze) aan de orde moeten komen (zie § 6.1).

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
12	Termijn voor het indienen van het advies was erg kort. De termijn liep aanvankelijk op 16 februari 1996 af, later is deze termijn verlengd tot 23 februari 1996. Er is onvoldoende met het gebied gecommuniceerd (met name in het Liederboek). Het gevoel bestaat dat gemeente en bewoners niet serieus genomen zijn. De provincie (als bevoegd gezag) ontbrak bij de voorlichting in Herxen.	De termijn van de ter inzage legging was de wettelijk voorgeschreven termijn van vier weken. Wij hebben echter alle reacties doorgezonden aan de Commissie mer die tot 29 februari 1996 zijn binnengekomen. De Commissie mer heeft deze reacties ook verwerkt in haar advies. Overigens is deze reactie binnengekomen op 16 februari 1996. Er bestaat blijkbaar het gevoel dat te weinig informatie is verstrekt. Hoewel wij van oordeel zijn dat voldoende informatie is verstrekt zullen wij in de toekomst nog zorgvuldiger met de informatie verstrekking omgaan. De WMO heeft de voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, het ware beter geweest dat de provincie daar ook aanwezig geweest was.
13	Lierderbroek en Boskamp zijn gelegen in kwelgebieden. Door de winningen kan dit verloren gaan. Verder zijn er extra investeringen (f 500.000) gedaan om de kwelvegetaties te handhaven. Deze investeringen gaan verloren bij de realisering van Lierderbroek.	Deze onderdelen komen aan de orde in § 6.1 van Richtlijnen: beschrijving van de effecten.
14	Er is reeds gekozen voor de lokaties Boskamp en Liederboek met de op blz 13 (Startnotitie) genoemde voorkeursalternatief van de WMO.	Er zijn nog geen keuzes gemaakt eind 1996/begin 1997 wordt er pas gekozen op basis van de uitkomsten van de MER/plus. Overigens behoeft het voorkeursalternatief van de WMO niet de voorkeur van de provincie te hebben.
43, 72	Voor realisering van Lierderbroek zal weinig draagvlak zijn, omdat de landinrichting reeds vergevorderd is. De keuze van deze locatie kwam als een verrassing. Er zal bij realisering veel vernietigd worden.	In § 6.1 is de landbouw als een apart hoofdcriterium opgenomen. Bij de uiteindelijke afwegingen zal deze vraag worden meegewogen.
63	In het rapport "Haalbaarheid van het project Boskamp", 28 december 1996 worden de effecten onderschat. IWACO heeft teveel in de richting van de WMO gerekend. Aan de hand van het volgende wordt het geïllustreerd: - de schade door verdroging is onderschat. Er is geen rekening gehouden met de herinzaai; - de landbouw zal extensiever moeten boeren; - door inname stops zal er schade ontstaan. Als de huiskavel gebruikt wordt zal het betreffende bedrijf geen bestaansrecht meer hebben. Het project brengt onrust in de streek. gevraagd wordt om een duidelijke keuze tussen landbouw en natuur. Er is geen plaats voor een halfslachtig beleid, waarbinnen wellicht nog een beetje landbouw bedreven kan worden.	In § 6.1 is de landbouw als een apart hoofdcriterium opgenomen. Bij de uiteindelijke afwegingen zal deze vraag worden meegewogen. In het betreffende criterium zijn ook factoren als huiskavel/veldkavel aangegeven.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
70	Wenst exemplaar te ontvangen van IWACO-rapporten over Lierderbroek en Boskamp.	Is verzonden.
72	De locatie Liederboek zou meer naar het noorden verplaatst moeten worden. De locatie is dan beter in te passen en de waterinlaat van de IJsselcentrale is dan gemakkelijker over te nemen.	In de MER/plus zal hier aandacht aan geschonken worden. Wel wordt erop gewezen dat het hier om een locatiekeuze gaat. Het is de vraag of het hier niet om een detail gaat dat in een inrichtings-mer nader uitgewerkt moet worden.
78	Ten aanzien van de gevolgen van landbouw en economie moet onderzoek plaatsvinden naar: - per bodemtype/grondsoort gevolgen van permanente en tijdelijke wijzigingen van de grondwaterstand; - gevolgen wijzigingen oppervlaktewaterpeil; - uitwerking op andere regelgeving en de gevolgen daarvan voor de omliggende gebieden, b.v. bestemmingsplanwijzigingen in een categorie een zwaardere natuurfunctie of toepasselijkheid van andere ammoniak-emissie normen; - fiscale gevolgen voor eigenaren van terreinen die onder de Natuurschoonwet vallen, bij al dan niet vrijwillige verkoop van een gedeelte van hun terrein.	De bepalingen in § 6.1 van de Richtlijnen geven naar onze mening voldoende waarborgen dat de gevraagde onderwerpen in het MER/plus aan de orde komen.
78	Aanname dat op 40 m diepte gelegen kleilaag de basis is, moet nader onderzocht worden. Verder dient onderzocht te worden dat het in Boskamp gehanteerde grondwatermodel uitkomsten vertoont, die overeenstemmen met ervaringen met soortgelijke projecten elders.	De WMO heeft de technische haalbaarheid (waaronder kleilagen) nader onderzocht. De uitkomsten hebben de uitkomsten van eerdere onderzoeken bevestigd. De genoemde kleilagen zijn aanwezig. Salland is geohydrologisch gezien regelmatig opgebouwd gebied dat (dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Oost Twente) goed te modelleren is. De uitkomsten van modellen moeten geijkt worden in het gebied zelf, liefst aan de hand van ingrepen en situaties die in het gebied hebben plaatsgevonden. Vergelijking met model-onderzoek uit andere gebieden is zinloos. De ervaring leert dat de uitkomsten van zorgvuldig gebouwde rekenmodellen zeer betrouwbaar zijn.
78	Boskamp. De kwaliteit van het IJsselwater in de "droge jaren" 1994 en 1995 moet worden bestudeert, alsmede hoe vaak en voor welke termijnen innamestops van oppervlaktewater zou plaats hebben gevonden.	In het MER/plus moet ook aandacht besteed worden aan lage afvoeren in de rivier de IJssel. Bedacht moet worden dat het hier gaat om een vergelijkende studie tussen de verschillende lokaties.
78	Boskamp. De invloed van pijpleidingen en industrieterrein op het landschap moet aangegeven worden. In het gebied zijn geen concentraties van gebouwen e.d. aanwezig.	In § 6.1 van de Richtlijnen worden genoemde zaken genoemd. In het MER/plus komen deze aspecten naar onze mening in voldoende mate aan de orde.

Nummer reactie (zie lijst):	Inhoud reactie	Commentaar/wijze verwerken:
78	Bij de locatie Boskamp liggen landgoederen met gevarieerde (leeftijd en soort) gevarieerde bosopstanden. Per boomsoort, ouderdom en bodemtype dient het volgende te worden aangegeven: - (permanente en tijdelijke) wijzigingen van het grondwaterpeil; - wijzigingen in grondwaterstromen; - de combinatie van de wijzigingen. De effecten aangeven op de grachten en andere markante waterpartijen. Gevolgen van: - gewijzigde samenstelling van het grondwater, indien infiltratie van IJsselwater in de omgeving van een project plaatsvindt. - wijzigingen in het oppervlaktewaterpeil.	In § 6.1 van de Richtlijnen worden genoemde zaken genoemd. In het MER/plus komen deze aspecten naar onze mening in voldoende mate aan de orde.
81	Boskamp. hoe groot zijn de verlagingen (worden die exacter aangegeven dan in het IWACO-rapport "Boskamp") ?	In het MER/plus komt dit punt uitgebreid aan de orde (zie § 6.1).
85	Boskamp. Verzoek om toezending "Haalbaarheid van het project infiltratie Boskamp", IWACO.	Is verzonden.